

માનનીય અધ્યક્ષશ્રી,

ગુજરાત રાજ્યની સ્થાપનાની સુવર્ણજયંતી વર્ષ ૨૦૧૦માં ઉજવવા જઈ રહ્યા છીએ ત્યારે આ સન્માનનીય સભાગૃહ સમક્ષ વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦નું ફેરફાર કરેલ અંદાજપત્ર રજૂ કરવા હું ઉપસ્થિત થયો છું. વિશ્વમાં ચારે બાજુ મંદીના વાદળો છવાયેલા છે અને અર્થતંત્રના નકારાત્મક વલણો તમામ દેશોને આર્થિક સંકટમાં મૂકી રહ્યા છે ત્યારે ગુજરાતે પોતાની આગવી વ્યૂહ રચના, નીતિ-રીતિ તથા શાસનની સ્થિરતા વડે આર્થિક પ્રગતિ જાળવી રાખેલ છે. **સાડા પાંચ કરોડ ગુજરાતીઓના સ્વપ્નને સાકાર કરવા આ સભાગૃહ સંકલ્પબદ્ધ** છે ત્યારે સરકારે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦માં આ અવિરત ચાલતી પ્રગતિ યાત્રાને વધુ ગતિશીલ બનાવવા કરેલ આયોજનની વિગતો રજૂ કરતા હું આનંદ અનુભવુ છું.

ગુજરાતની પ્રગતિની નોંધ સમગ્ર વિશ્વ લઈ રહ્યું છે તેનું સૌથી મહત્વનું પરિબળ ગુજરાતનો સર્વાંગી વિકાસ છે. છેલ્લા આઠ વર્ષથી રાજ્યના દીર્ઘદષ્ટા મુખ્યમંત્રીશ્રીના કુશળ નેતૃત્વ હેઠળ થયેલ સુદૃઢ વહીવટને લીધે ગુજરાતે નોંધપાત્ર સિદ્ધિ હાંસલ કરી છે. ગુજરાતના છેવાડાના વિસ્તારોમાં વસતા આદિવાસી માટેની **વનબંધુ કલ્યાણ યોજના** હોય કે દરિયાકાંઠે વસતા **સાગરખેડુના વિકાસ માટેની સાગરખેડુ યોજના** હોય, શહેરના પછાત વિસ્તારમાં વસતા નાગરિકો માટેની **શહેરી ગરીબ સમૃદ્ધિ યોજના** હોય કે ગામડાની સમગ્ર વિશ્વ સાથે સંપર્કમાં લાવી દેતી **ઈ-ગ્રામ યોજના હોય**-આ બધી યોજનાઓના આયોજનમાં માન.મુખ્યમંત્રીશ્રીની અભ્યાસુ નજર અને તેના અમલીકરણમાં લાભાર્થી સુધી યોજનાનો લાભ પહોંચે તે માટેની સતત ચિંતાને લીધે આ યોજનાઓ સફળ થઈ છે, જેની નોંધ સમગ્ર ભારતે લીધી છે.

વિશ્વમાં ગુજરાતની ઓળખ વાઈબ્રન્ટ ઔદ્યોગિક વિકાસના એક મોડેલ તરીકે પ્રસ્થાપિત થયેલી છે. ગુજરાત ગ્લોબલ ઈન્વેસ્ટર્સ સમિટની એક અમિત છાપ વિશ્વભરમાં છે પરંતુ હવે વિકાસના અનેક ક્ષેત્રોમાં ગુજરાતનું ઉદાહરણ લેવાય છે. તાજેતરમાં અમેરિકાની **ઈન્ટરનેશનલ કુડ પોલિસી રીસર્ચ ઈન્સ્ટીટ્યુટ, વોશિંગ્ટન** જેવી આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે પ્રતિષ્ઠિત સંસ્થાએ ગુજરાતના કૃષિ વિકાસદરની પ્રશંસા કરી છે. ભારતના સરેરાશ કૃષિ વિકાસદર ૨.૭ ટકાની સામે તેનાથી સાડા ત્રણ ગણા એવા ગુજરાતના ૮.૬ ટકા જેટલા કૃષિ વિકાસદરની આ રીતે આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાએ લેવાયેલ નોંધનો ઉલ્લેખ આ સભાગૃહમાં કરતાં હું આનંદ અનુભવુ છું. આ બાબત રાજ્ય સરકાર દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલ કૃષિ મહોત્સવની સફળતાને મહોર મારે છે.

માનનીય અધ્યક્ષશ્રી, આ સમય છે ગુજરાતના વિકાસ માટે પ્રતિબદ્ધતા અને સમૃદ્ધ ભવિષ્ય માટે પ્રતિજ્ઞાનો, નવા સંકલ્પો અને તેની સિદ્ધિ માટે વ્યૂહરચના ઘડી કાઢવાનો. જનજીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં વૈશ્વિક ધોરણો સ્વીકારી જીવનમાં ગુણાત્મક પરિણામ આવે તેવો અમારો દ્રઢ નિર્ધાર છે. **ચક્રધારી મોહનથી ચરખાધારી મોહન સુધી ગુજરાતની વિરાસતની વૈશ્વિક ઓળખ અમે કરાવવા માગીએ છીએ.**

ગુજરાતના વિકાસના ફળ નાનામાં નાની વ્યક્તિ અને દૂર છેવાડે વસતો માનવી પ્રાપ્ત કરે તેવું આયોજન લઈને હું આપની સમક્ષ આવ્યો છું.

**રાજ્યની
વાર્ષિક
યોજના**

અમારા માટે વિકાસના કેન્દ્રમાં માનવ છે, જેમાં વિકાસનો માર્ગ લોકો દ્વારા કંડારાય, વિકાસની સિદ્ધિ લોકો થકી પ્રાપ્ત થાય અને વિકાસનો લાભ લોકો માટે હોય. વિકાસની એવી પ્રક્રિયામાં લોકો પથદર્શક બને અને લોકભાગીદારીથી વિકાસનું અભિયાન જનઆંદોલન બને તેવું અમારૂં સ્વપ્ન છે. આથી જ શાસનની ધુરા સંભાળ્યા બાદ તરત જ અમે સર્વાંગી વિકાસને અમારૂં લક્ષ્ય બનાવ્યું છે.

ગુજરાતની સ્થાપના બાદ ૪૧ વર્ષના સમયગાળામાં ૨જૂ થયેલ ત્રીજીથી નવમી પંચવર્ષીય યોજનાઓનું કુલ **કદ ૩.૫૫,૨૫૬.૭૭ કરોડ**નું હતું. જેની સામે કુલ ખર્ચ **૩.૫૪,૨૦૫.૩૨ કરોડ** થયો હતો. અમારી સરકારના વર્ષ ૨૦૦૨-૦૩ થી ૨૦૦૬-૦૭ના સમયગાળામાં ૧૦મી પંચવર્ષીય યોજનાનું કદ **૩.૪૭,૦૦૦ કરોડ** નક્કી કરવામાં આવેલ હતું જેની સામે **૩.૪૯,૪૧૬ કરોડ**ની સિદ્ધિ હાંસલ કરેલ છે. ગુજરાતે કરેલ કામગીરીને ધ્યાને રાખીને ૧૧મી પંચવર્ષીય યોજનામાં કુલ **૩.૧,૧૧,૧૧૧ કરોડ**નો લક્ષ્યાંક આપવામાં આવેલ છે, જે ગુજરાતની સ્થાપના બાદ તમામ પંચવર્ષીય યોજનાઓની કુલ રકમ કરતાં પણ વધારે છે.

વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની વાર્ષિક વિકાસ યોજનાનું કદ **૩.૨૩,૨૭૫ કરોડ**નું નિયત કરવામાં આવેલ છે, જેની સદરવાર ફાળવણી નીચે મુજબ છે.

ક્રમ	સદર	જોગવાઈ (રૂ.કરોડમાં)
૧	કૃષિ અને સંલગ્ન પ્રવૃત્તિઓ	૧૭૪૫.૮૬
૨	ગ્રામીણ વિકાસ	૮૪૬.૮૪
૩	ખાસ વિસ્તાર વિકાસ કાર્યક્રમ	૧૧૬.૧૨
૪	સિંચાઈ અને પૂર નિયંત્રણ	૫૫૭૦.૨૦
૫	ઊર્જા	૯૩૫.૫૦
૬	ઉદ્યોગ અને ખનિજ	૭૫૨.૨૪
૭	પરિવહન (વાહન વ્યવહાર)	૨૧૭૯.૨૫
૮	સંદેશા વ્યવહાર	૨૨૭.૨૫
૯	વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી	૧૧૭.૦૦
૧૦	સામાન્ય આર્થિક સેવાઓ	૬૧૭.૩૩
૧૧	સામાજિક સેવાઓ	૧૦૧૫૦.૨૮
૧૨	સામાન્ય સેવાઓ	૧૭.૧૩
	કુલ	૨૩,૨૭૫

**લક્ષ્યાંક
કરતા વધુ
આર્થિક
વિકાસ દર**

ગુજરાતના વિકાસ માટેની અમારી પ્રતિબદ્ધતા અને સમૃદ્ધ ભવિષ્ય માટેની પ્રતિજ્ઞાને પૂર્ણ કરવા અમે અવિરત કામગીરી કરી છે તેમજ રાષ્ટ્રીય લક્ષ્યાંક કરતાં પણ વધુ આર્થિક વિકાસદર હાંસલ કરી શક્યા છીએ.

વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ની **૩.૨૧,૦૦૦ કરોડ**ની વાર્ષિક યોજનાની સામે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦માં **૩.૨૩,૨૭૫ કરોડ**ની વાર્ષિક યોજનાનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે જે **૩.૨,૨૭૫ કરોડ**નો એટલે કે ૧૧ ટકા જેવો વધારો સૂચવે છે.

૧૧મી પંચવર્ષીય યોજનામાં રાષ્ટ્રનો આર્થિક વિકાસ દરનો લક્ષ્યાંક ૮ ટકા છે જ્યારે ગુજરાતના આર્થિક વિકાસ દરનો લક્ષ્યાંક ૧૧.૨ ટકા રાખવામાં આવેલ છે જે દર્શાવે છે કે ગુજરાતની આર્થિક ક્ષેત્રે વિકાસ કરવાની શક્તિને કેન્દ્ર સરકારે સ્વીકારી છે અને તેને લીધે જ ગુજરાતનો આર્થિક વિકાસ દરનો લક્ષ્યાંક ઊંચો રાખેલ છે. આ પડકારને ગુજરાત સરકારે ઉપાડી લીધેલ છે અને ૧૧મી પંચવર્ષીય યોજનાના પ્રથમ વર્ષમાં જ **ગુજરાતે ૧૨.૭૯ ટકાનો ધરખમ આર્થિક વિકાસ દર હાંસલ કરેલ છે.**

વર્ષ ૨૦૦૭-૦૮ દરમ્યાન ચાલુ ભાવે, રાજ્યનો GSDP (એકંદર ઘરગથ્થુ ઉત્પાદન) **૩.૩,૦૬,૮૧૩ કરોડ** અંદાજવામાં આવેલ છે જે વર્ષ ૨૦૦૬-૦૭ના સુધારેલ અંદાજ **૩.૨,૬૨,૭૩૨ કરોડ**ની સરખામણીએ ૧૬.૭૮ ટકાનો વધારો દર્શાવે છે. રાજ્યનું એકંદર ઘરગથ્થુ ઉત્પાદન સ્થિર (૧૯૯૯-૦૦) ભાવે **૩.૨,૧૩,૬૭૪ કરોડ** અંદાજવામાં આવેલ છે, જે વર્ષ ૨૦૦૬-૦૭ના સુધારેલ અંદાજ **૩.૧,૮૯,૪૩૬ કરોડ**ની સરખામણીએ **૧૨.૭૯ ટકાની વૃદ્ધિ દર્શાવે છે.**

ગુજરાત રાજ્ય સ્થાપના સુવર્ણજયંતી ઉજવણી

વર્ષ ૨૦૧૦માં ગુજરાતની સ્થાપનાને ૫૦ વર્ષ પૂર્ણ થાય છે ત્યારે ગુજરાતની પ્રજાના ખમીરની પ્રતીતિ માત્ર દેશને જ નહિ, પરંતુ સમગ્ર વિશ્વને થાય તે માટે ૨૦૧૦ના વર્ષને ગુજરાત સુવર્ણજયંતી વર્ષ તરીકે ઉજવવાનું નક્કી કરેલ છે.

સુવર્ણજયંતી વર્ષ એ વિકાસની હરણફાળ ભરવાનો એક વિશિષ્ટ અવસર છે. અમે વિકાસની ગતિને વધુ તેજ કરવા માંગીએ છીએ. રાજ્યના ગરીબો, વંચિતો અને વનવાસી ભાઈઓ સુધી વિકાસના લાભો પહોંચે તેવો અમારો સંકલ્પ છે. સ્વર્ણિમ જયંતી પૂર્વેના આ વર્ષમાં તેના અનુસંધાને વિવિધ કાર્યક્રમો થઈ રહ્યા છે.

ગુજરાત રાજ્યની સ્થાપનાની સુવર્ણજયંતી ઉજવીએ છીએ ત્યારે આ સમય ઉત્સવની સાથે આંતરખોજનો પણ છે. આ સમયે આપણે સૌ સુવર્ણ સંકલ્પ લઈએ, જે આધુનિક અને સ્વર્ણિમ ગુજરાતનો પાયો નાંખશે અને આપણી પ્રગતિનો દિશાનિર્દેશ પણ કરશે. જનજીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં વૈશ્વિક ધોરણો સ્વીકારી જીવનમાં ગુણાત્મક પરિણામો આવે તેવો અમારો દ્રઢ નિર્ધાર છે.

ક્લાઇમેટ ચેન્જ

ગ્લોબલ વોર્મિંગને કારણે પૃથ્વીનું તાપમાન વધી રહ્યું છે અને વિશ્વની આબોહવામાં પણ ઘણા ફેરફારો થયા છે જેની અસર સમગ્ર વિશ્વ પર અનેક ક્ષેત્રોમાં પડી રહી છે. આર્થિક પ્રગતિ અને વિકાસ પર થતી આ પ્રતિકૂળ અને અવરોધક અસરનો સામનો કરવો જ રહ્યો. મને એ વાતનું ગૌરવ છે કે ગ્લોબલ વોર્મિંગની સમસ્યાનું મૂળભૂત સમાધાન આપણા ઋષિમુનિઓએ દર્શાવેલ છે. આ વિષય પર વધુ ધ્યાન આપવા માટે ગુજરાત સરકારે ક્લાઇમેટ ચેન્જ નામનો અલગ વહીવટી વિભાગ બનાવવાનો સૈદ્ધાંતિક નિર્ણય કરીને આ ક્ષેત્રે સુચારૂ વ્યૂહ રચના અપનાવી છે. આવો અલગ વિભાગ બનાવનાર ગુજરાત દેશનું પ્રથમ રાજ્ય છે અને સમગ્ર વિશ્વમાં ચોથું એકમ છે. આ દિશામાં કામ કરવા અમે કરેલી કામગીરીની વિગતો તથા હવે કરવાની કામગીરીની વિગતો નીચે મુજબ છે.

➤ વાયુ પ્રદૂષણ અટકાવવા CNGનો પરિવહન માટે ઉપયોગ કરવાનું નેટવર્ક.

- ગેસ ગ્રીડની ૨૨૦૦ કિ.મી. પાઈપલાઈનનું કામ પ્રગતિમાં.
- નર્મદા યોજના, સુજલામ્ સુફલામ્ યોજના, ચેકડેમો તથા વરસાદી પાણીને જમીનમાં ઉતારીને કરેલ **ભૂગર્ભ જળ રિચાર્જ કરી જળ વ્યવસ્થાપન.**
- સૂર્ય ઊર્જા તથા પવન ઊર્જા માટે નીતિ નક્કી કરાઈ. ગાંધીનગરને સૌર ઊર્જાનગરી બનાવવાનું આયોજન.
- અમદાવાદ શહેર અગાઉ ખૂબ જ પ્રદૂષિત શહેર હતું. પ્રદૂષણ ઘટાડવાના અનેકવિધ પ્રયત્નો કરવાને લીધે **યુનાઈટેડ નેશન્સ એન્વીરોનમેન્ટલ પ્રોગ્રામ સંસ્થા**ના તાજેતરના અભ્યાસ અહેવાલ મુજબ અમદાવાદ દેશના પ્રદૂષણમુક્ત શહેરોમાં સ્થાન પામેલ છે.
- **૩૯ ટકા જેટલી કાર્બન ક્રેડિટ મેળવી**ને સમગ્ર દેશમાં ગુજરાત પ્રથમ સ્થાને.
- ગ્રીન ક્રેડિટ મૂવમેન્ટ દ્વારા રાજ્યમાં સ્થપાતા નવા પ્રોજેક્ટમાં વૃક્ષ આરંભાદિત ભૂમિના વૈકલ્પિક રક્ષણની વ્યવસ્થા કરવાની જોગવાઈ.
- ઔદ્યોગિક કેમિકલ સમુદાય/વસાહતોમાંથી ઉત્પન્ન થતાં હવા પ્રદુષકોનું **૨૬** સ્થળો પર મોનીટરીંગ અને પૃથક્કરણ.
- વાતાવરણનું પ્રદૂષણ ઘટાડવા **૪૩** જેટલા CDM પ્રોજેક્ટ્સ રજૂ કરાયા.
- અમદાવાદ, સુરત અને રાજકોટ ખાતે BRTS પ્રોજેક્ટ દ્વારા **૪૦** ટકા જેટલો વાહન વ્યવહાર ખાનગીને બદલે જાહેર વાહનો મારફત કરવાનો લક્ષ્યાંક.

શિક્ષણ

વર્ષ ૨૦૦૪-૦૫માં **૩.૫૬૫ કરોડ**ની જોગવાઈ હતી તેને માત્ર પાંચ વર્ષમાં લગભગ **ત્રણ ગણી કરીને વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ ૩.૧૬૦૦ કરોડ.**

સર્વ માટે શિક્ષા તો ખરી જ, સાથોસાથ શ્રેષ્ઠ શિક્ષા દ્વારા શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારવાનો અમારો સંકલ્પ છે. શિક્ષણમાં પરંપરાગત પદ્ધતિઓને બદલે શિક્ષણ સુધારા માટે એક જન અંદોલન ઉપાડીને શિક્ષકોની ભરતી, ઓરડાઓનું નિર્માણ, શાળાની અંદર શૌચાલય અને પીવાના પાણીની સુવિધાઓ, મધ્યાહન ભોજનની ઉચ્ચ ગુણવત્તા, દૂધ સંજોવની, વિદ્યાલક્ષ્મી બોન્ડ, વિદ્યાદીપ યોજના અંતર્ગત **પ્રત્યેક વિદ્યાર્થીને વીમો, શાળા આરોગ્ય કાર્યક્રમ દ્વારા બાળકોના સ્વાસ્થ્યની જાળવણી** જેવા અનેકવિધ કાર્યો હાથ ધર્યા છે જેને પરિણામે આજે બધા જ બાળકો શાળાએ જવા લાગ્યા છે. **ડ્રોપ આઉટ રેટમાં સંતોષકારક ઘટાડો** નોંધાયેલ છે. આગળના કદમ તરીકે શિક્ષણમાં ગુણાત્મક પરિવર્તનની દિશામાં ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની સરકારની નેમ છે.

આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- **૨૦૦** ઉપરાંત નવી માધ્યમિક-ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓ આદિવાસી, અતિપછાત અને સાગરખેડુ વિસ્તારમાં શરૂ કરાઈ.

- ૨૦૦૦ જેટલી ગ્રામ્ય વિસ્તારોની પ્રાથમિક શાળાઓમાં ધોરણ-૮નો વર્ગ શરૂ કરવાનું આયોજન.
- ૧૫ થી ૩૫ વર્ષ વચ્ચેના ૪૫ લાખ જેટલા નિરક્ષરોને સાક્ષર બનાવવા અક્ષર સંસ્કાર પ્રકલ્પ યોજના માટે રૂ.૧૮ કરોડની જોગવાઈ.
- BISAG ના માધ્યમથી શ્રેષ્ઠ શિક્ષકો દ્વારા પ્રાથમિક શિક્ષકોને વિજ્ઞાન, ગણિત અને અંગ્રેજીની સેટેલાઈટના માધ્યમથી તાલીમ.
- સરકારી એન્જિનિયરિંગ કોલેજોમાં ડબલ શિફ્ટમાં કામ કરીને નવી ૧૨ ડિગ્રી અને ૯ પોલિટેકનિક કોલેજો શરૂ કરીને ડિગ્રી એન્જિનિયરિંગની ૧૯,૪૦૦ સીટોમાં આશરે ૧૦,૬૦૦ સીટનો વધારો.
- કોલેજના અધ્યાપકોને અંગ્રેજી અને વિવિધ વિદેશી ભાષાઓનું જ્ઞાન તેમજ કોમ્પ્યુટરની સઘન તાલીમ આપવા નોલેજ મેનેજમેન્ટ પ્રોગ્રામ ફોર ફેકલ્ટીઝ (KMPF) પ્રોજેક્ટ માટે રૂ.૧૦ કરોડ.
- શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે નવા સંશોધન, સુધારાત્મક પ્રયોગો, ભારતીય સંસ્કાર મૂલ્યોના જતન અને જીવનશૈલીના સમગ્ર વિકાસ માટે એજ્યુકેશન ઈનોવેશન કમિશન માટે રૂ.૫ કરોડ.
- પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શાળાઓમાં મલ્ટી મીડિયાના માધ્યમથી વિજ્ઞાન અને ગણિત જેવા વિષયો શીખવવા ૧૦,૦૦૦ પ્રાથમિક અને ૬,૦૦૦ માધ્યમિક શાળાઓમાં કોમ્પ્યુટર અને KU બેન્ડ રીસીવર આપવાનું આયોજન.
- વિદ્યાર્થીઓના હાજરીના નિયમો માટે બાયો મેટ્રિક હાજરી પદ્ધતિ.

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ની જોગવાઈ સામે ૪૩.૫ ટકાના વિક્રમી વધારા સાથે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ રૂ.૧૦૭૨.૨૫ કરોડ.

આરોગ્યનો વ્યાપ એકેએક માનવ સુધી પહોંચાડવાનો અમારો સંકલ્પ છે, જે માટે તબીબી શિક્ષણમાં વધારો અનિવાર્ય છે. રાજ્યના દીર્ઘદ્રષ્ટા મુખ્યમંત્રીશ્રીએ કચ્છ અને ઉત્તર ગુજરાતની મેડિકલ કોલેજ માટેની માગણી સંતોષી તેની સાથોસાથ ચાલુ એકેડેમિક વર્સ દરમ્યાન MBBS કક્ષાએ સાડા ચારસો કરતાં વધારે નવી સીટ એડમિશન માટે ઉપલબ્ધ બની છે. રાજ્યના ઓછી આવક ધરાવતા તેમજ મધ્યમવર્ગના જે તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓ પ્રવેશની તકોથી વંચિત રહેતા હતા તેમને આ કારણે મોટો ફાયદો થશે. રાજ્યમાંથી અન્યત્ર મોટી કેપીટેશન ફી ભરીને અભ્યાસ માટે ગુજરાતના વિદ્યાર્થીઓએ જવું પડે તે પરિસ્થિતિમાં રાહત અને રાજ્યમાં ડૉક્ટરની તંગી નિવારવા તરફ આ એક ઐતિહાસિક કદમ છે, આની સાથોસાથ અનુસ્નાતક કક્ષાએ પણ ઉપલબ્ધ સીટોમાં મોટો વધારો થાય તેવી કાર્યવાહી રાજ્ય સરકારે કરી છે. ગુજરાત રાજ્યની સ્થાપનાથી આજ દિવસ સુધીમાં રાજ્યના તબીબી શિક્ષણ ક્ષેત્રે ચાલુ સાલે થયેલ સીટનો વધારો એક વિક્રમી ઉપલબ્ધિ છે.

- આ જ રીતે રાજ્યની કેન્સર હોસ્પિટલને વૈશ્વિક કક્ષાની બનાવવા અને સાથે મેડિકલ કોલજ સ્થાપી ૨૦૧૦ની સાલથી એડમિશન આપવા આયોજન.
- ગુજરાતની સરકારી હોસ્પિટલોની ગુણવત્તા સુધારવા માટે NABH સર્ટિફિકેશન જેવી નિર્ણાયક કાર્યવાહી.
- રાજ્યની લગભગ ૨૫ ટકા વસતિ જેટલા ૧૮ વરસથી નીચેનાં એક કરોડ પરચીસ લાખ બાળકોને શાળા આરોગ્ય કાર્યક્રમ હેઠળ તપાસી તેમને ઓપરેશન સહિત કોઈપણ સારવારની વ્યવસ્થા.
- એશિયાની મોટામાં મોટી અમદાવાદની સિવિલ હોસ્પિટલમાં ૨૮૦૦ પથારી વધારી ક્ષમતા ૪૮૨૦ની કરવા તેમજ હયાત સંકુલનું નવીનીકરણ કરવા ૩.૯૧૧ કરોડનો મહત્વાકાંક્ષી માસ્ટર પ્લાન. વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦માં વર્ષે ૩.૧૦૦ કરોડની જોગવાઈ.
- ડૉક્ટરોની તેમજ પેરા મેડિકલ સ્ટાફની તંગી નિવારવા છેલ્લા એક વર્ષમાં ૨૭૭૨ જેટલા MBBS, ૨૬૬ જેટલા આયુર્વેદ અને હોમિયોપેથીક તબીબી અધિકારી અને ૨૧૪૪ નર્સિંગ તેમજ અન્ય પેરામેડિકલ સ્ટાફની વિક્રમજનક નિમણૂક.

મહિલા અને બાળ વિકાસ

મહિલા અને બાળ વિકાસ વિભાગ હેઠળ સને ૨૦૦૮-૦૯ની રૂપિયા ૩૮૦ કરોડની જોગવાઈ સામે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ ૩.૭૩૦ કરોડ.

રાજ્યમાં મહિલાઓ અને બાળકોના સર્વાંગી વિકાસ માટે રાજ્ય સરકાર સક્રિય રીતે વિવિધ યોજનાઓ અમલમાં મૂકી રહી છે, જેના થકી તેના મીઠા ફળ છેવાડાના લાભાર્થીઓ સુધી પહોંચતા કરવામાં રાજ્ય સરકાર અગ્રેસર રહી છે. રાજ્યની મહિલા અને બાળ વિકાસ નીતિ સમગ્ર દેશ માટે માર્ગદર્શક બની છે.

આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરી અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- પૂરક પોષણ કાર્યક્રમ હેઠળ ૬ વર્ષથી નાના બાળકો, સગર્ભા માતાઓ તથા કિશોરીઓને અપાતા પોષણયુક્ત આહારના લાભાર્થી ટીઠ થતા ખર્ચમાં બમણો જેટલો વધારો. જોગવાઈ ૩.૪૧૭ કરોડ.
- રાજ્ય આંગણવાડીના મકાનો બનાવવા માટે જોગવાઈ ૩.૧૦૦ કરોડ.
- આંગણવાડીના મકાનોની મરામત માટે જોગવાઈ ૩.૧૦ કરોડ.
- ૩૩૧૨ આંગણવાડી કેન્દ્રો અને ૧૧૨૬ મીની આંગણવાડી કેન્દ્રો શરૂ કરવામાં આવશે.
- અંતરિયાળ વિસ્તારના બાળકોને પૂરકપોષક આહાર પહોંચાડવા માટે ૧૦ મોબાઈલ વાનની વ્યવસ્થા કરાશે.
- માતા યશોદા પુરસ્કાર યોજના હેઠળ આંગણવાડી કાર્યકર અને તેડાગર બહેનોને શ્રેષ્ઠ કામગીરી માટે પ્રોત્સાહનરૂપે ૩.૧.૧૧ કરોડના ૬૪૮ પુરસ્કાર આપવામાં આવે છે.

- વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦થી શરૂ કરેલ આંગણવાડી કાર્યકર તથા તેડાગર બહેનો માટેની **માતા યશોદા ગૌરવ નિધિ યોજના** માટે જોગવાઈ **૩.૫ કરોડ.**
- રાજ્ય સરકાર દ્વારા **૪૪૧૭૯** આંગણવાડી કેન્દ્રોના વીજ કનેક્શન માટે **૩.૧.૮૧ કરોડ.**
- આંગણવાડી કેન્દ્રોના વીજળી બિલોના ચુકવણા માટે **૩.૮.૮૩ કરોડ.**
- ૫,૦૦૦ આંગણવાડીઓમાં ગેસ સ્ટવ અને કુકર લોક-સહકારથી આપવા આયોજન.

અનુસૂચિત જનજાતિ કલ્યાણ

રાજ્ય સરકારે અનુસૂચિત આદિજાતિના વિકાસ માટે ૧૧મી પંચવર્ષીય યોજનાના સમયગાળા માટે **વનબંધુ કલ્યાણ યોજના અમલમાં મૂકેલ છે**, જેની પાંચ વર્ષની કુલ જોગવાઈ **૩.૧૫,૦૦૦ કરોડ** છે. વનબંધુ કલ્યાણ યોજનાની જોગવાઈ વિવિધ વિભાગોના બજેટ સદર હેઠળ કરવામાં આવે છે, જેમાં આદિજાતિ વિકાસ વિભાગની જોગવાઈનો પણ સમાવેશ થઈ જાય છે. વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટે **૩.૩૫૬૬ કરોડ** જેવી માતબર જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- રાજ્ય સરકારે આદિજાતિઓના સર્વાંગી વિકાસ માટે વનબંધુ કલ્યાણ યોજના અમલમાં મૂકેલ છે. આ કાર્યક્રમ અંતર્ગત વિકાસ માટેના ૧૦ મુદ્દા કાર્યક્રમોને પૂરા વેગથી અમલી બનાવવાના પ્રયાસો હાથ ધરવામાં આવશે. ૧૦ મુદ્દા કાર્યક્રમ અંતર્ગત પાંચ લાખ કુટુંબોને રોજગારી, શિક્ષણમાં ગુણવત્તા સુધારા, બમણો આર્થિક વિકાસ, સૌને માટે આરોગ્ય, સૌને માટે આવાસ, પાઈપ લાઈનથી પાણી, સિંચાઈની સુવિધા, બારમાસી રસ્તાઓ, વીજળીની ઉપલબ્ધતા, શહેરી વિકાસને આવરી લેવામાં આવશે.
- અનુસૂચિત જનજાતિની ધોરણ-૮માં અભ્યાસ કરતી BPL પરિવારની ૨૩,૭૬૦ વિદ્યાર્થીનીઓને **૩.૨,૦૦૦** ની સાચકલ સહાય આપવા **જોગવાઈ ૩.૪.૭૫ કરોડ.**
- ધોરણ-૧ થી ૭માં ભણતા ૧૦ લાખ વિદ્યાર્થીઓને ગણવેશ સહાય માટે **જોગવાઈ ૩.૧૫ કરોડ.**
- SSC સુધીના અભ્યાસક્રમો માટે આશરે **૧૪,૬૭,૦૦૦** વિદ્યાર્થીઓને **શિષ્યવૃત્તિ** માટે જોગવાઈ **૩. ૨૩.૮૬ કરોડ.**
- ૩૪ નવા ગ્રાન્ટ ઈન એઈડ છાત્રાલયો, ૫ નવા સરકારી છાત્રાલયો, ૨ કુમાર અને ૨ કન્યા છાત્રાલયનું બાંધકામ તેમજ ૭ આદર્શ નિવાસી શાળાઓમાં ધોરણ-૧૨ ના ક્રમિક વર્ગો/પ્રયોગશાળા ઊભી કરવા માટે **જોગવાઈ ૩.૫૪.૮૦ લાખ.**
- ૧૧ ઉત્તર બુનિયાદી **આશ્રમશાળાના ક્રમિક વિકાસ** માટે અને ૨ આશ્રમશાળાના વિકાસ માટે **જોગવાઈ ૩.૯૯ લાખ.**

- ધોરણ-૧ ની કન્યાઓને વિદ્યાલક્ષ્મી બોન્ડ માટે જોગવાઈ રૂ.૬૭.૬૫ લાખ.
- PPP મોડેલ શાળાના બાંધકામ, શાળાઓના નિભાવ અને સ્ટાફ ક્વાર્ટર્સના બાંધકામ માટે જોગવાઈ રૂ. ૨૪.૫૦ કરોડ.
- PPP મોડેલ હેઠળ વીટીસીના નિભાવ માટે જોગવાઈ રૂ.૩.૬૦ કરોડ.
- કુંવરબાઈનું મામેરૂ યોજના હેઠળ ૩,૪૩૪ કન્યાઓને લાભ આપવા માટે જોગવાઈ રૂ.૧.૭૨ કરોડ.

અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ

અનુસૂચિત જાતિ પેટા યોજના હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ રૂ.૧૨૯૪.૯૪ કરોડ. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- અનુસૂચિત જાતિઓ માટે લો લિટરસી રેટવાળા તાલુકામાં ૨૫ નવા ગ્રાન્ટ ઈન એઈડ છાત્રાલયો શરૂ કરવામાં આવશે.
- ગ્રાન્ટ ઈન એઈડના ધોરણે ચલાવાતા છાત્રાલયોમાં વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યામાં ૧૦૦૦ સુધીનો વધારો કરવામાં આવશે.
- જિલ્લા કક્ષાએ ૪ સરકારી અને તાલુકા કક્ષાએ ૧૦ કુમાર અને ૧૫ કન્યા છાત્રાલયો શરૂ કરવામાં આવશે.
- અનુસૂચિત જાતિના ૩૦૦૦ યુવક/યુવતીઓને IT અને નોન ITની તાલીમ આપવા માટે જોગવાઈ રૂ.૪૫ લાખ.
- નડિયાદ, આણંદ અને પાલનપુર ખાતે કન્યાઓ માટે ત્રણ નવી આદર્શ નિવાસી શાળાઓ શરૂ કરવામાં આવશે.

વિકસતી જાતિ કલ્યાણ

રાજ્યના સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગો, આર્થિક રીતે પછાતવર્ગો, લઘુમતીઓ તથા વિચરતી અને વિમુક્ત જાતિઓના સર્વાંગી વિકાસ માટે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ રૂ.૨૭૫ કરોડ. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- ૨૫ નવા ગ્રાન્ટ ઈન એઈડ છાત્રાલયો શરૂ કરવામાં આવશે.
- ચાલુ ગ્રાન્ટ ઈન એઈડ છાત્રાલયોમાં વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યામાં ૧૦૦૦ સુધીનો વધારો કરવામાં આવશે.
- યુવક યુવતીઓને ગુજરાત નોલેજ સોસાયટી દ્વારા સંચાલિત વ્યાવસાયિક અભ્યાસક્રમોની તાલીમ માટે સ્ટાઈપેન્ડ આપવા જોગવાઈ રૂ.૩૭.૫૦ લાખ.
- સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગ, લઘુમતી તથા વિચરતી અને વિમુક્ત જાતિની ૧૨૭૫૦ વ્યક્તિને નવા રોજગાર ઇંધા શરૂ કરવા માટે નાણાકીય સહાય માટે જોગવાઈ રૂ.૭.૧૫ કરોડ.

સમાજ સુરક્ષા

સમાજ સુરક્ષા પ્રભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ ૩.૧૧૫ કરોડ.

સમાજસુરક્ષા ખાતું નબળા વર્ગો જેવા કે સંભાળ અને રક્ષણની જરૂરિયાતવાળા બાળકો, નિરાધાર મહિલાઓ, વિકલાંગો, વૃદ્ધ વ્યક્તિઓ અને અન્ય નબળા વર્ગોના વિકાસ માટે કાર્યરત છે. કલ્યાણકારી પ્રવૃત્તિઓના વિસ્તાર અને વિકાસ માટે વિવિધ પગલાઓ લેવામાં આવ્યા છે. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- વૃદ્ધોના કલ્યાણ માટે વયવંદના યોજના હેઠળ BPLયાદીમાં નોંધાયેલ કુટુંબની ૬૫ વર્ષથી વધુ વયની વૃદ્ધ વ્યક્તિને સહાય કરવા માટે તેમજ રાષ્ટ્રીય કુટુંબ સહાય યોજના હેઠળ BPL કુટુંબની મુખ્ય વ્યક્તિનું મૃત્યુ થતા તેના વારસદારને ૩.૧૦,૦૦૦ ની આર્થિક સહાય કરવા માટે જોગવાઈ ૩.૫૭.૯૩ કરોડ.
- ભિક્ષુકો માટે ભોજન અને કપડા ખર્ચ તેમજ નિરાધાર બાળકોને ભોજન પુરું પાડવા માટે જોગવાઈ ૩.૨.૪૬ કરોડ.
- આકસ્મિક વીમા યોજના હેઠળ તમામ વિધવા લાભાર્થીઓના પ્રિમીયમની ચુકવણી માટે જોગવાઈ ૩.૫.૫૪ કરોડ.
- ૧૮ થી ૪૦ વર્ષની વયની નિરાધાર વિધવા મહિલાઓને વ્યાવસાયિક તાલીમની કીટની રકમ ૩.૩૦૦૦થી વધારી ૫૦૦૦ કરેલ છે. આ યોજનામાં ૧૦,૦૦૦ મહિલાઓને તાલીમ આપવા માટે જોગવાઈ ૩.૯.૨૦ કરોડ.
- નારી કેન્દ્ર, વાંસદા ખાતે મકાનના બાંધકામ માટે જોગવાઈ ૩.૧ કરોડ.
- મહિલાઓ અને બાળાઓના કલ્યાણ, વિકાસ અને પુનઃવસનની યોજનાઓ માટે જોગવાઈ ૩.૨.૪૨ કરોડ.

પાણી પુરવઠા

પાણી પુરવઠા પ્રભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ ૩.૧૫૪૯.૨૫ કરોડ.

રાજ્ય સરકાર સમગ્ર રાજ્યના ગ્રામ્ય તેમજ શહેરી વિસ્તારોમાં પુરતું અને પીવાલાયક પાણી પુરું પાડવા માટે સતત પ્રયત્નશીલ રહેલ છે. પાણી પુરવઠા યોજનાઓ મોટા ભાગે સરકેસ સોર્સ આધારિત તૈયાર કરવામાં આવેલ છે. સામાન્ય, આદિજાતિ અને અનુસૂચિત જાતિ વિસ્તારોને પૂરતું અને સલામત પીવાનું પાણી ખાતરીથી મળી શકે તે માટે સુવ્યવસ્થિત, સમયબદ્ધ આયોજન અને અમલીકરણ કરવામાં આવે છે.

રાજ્યમાં ભૂગર્ભ જળના પુનઃસિંચાઈની કામગીરી છેલ્લા સાત વર્ષોમાં ખૂબ જ સુંદર થયેલ છે. રાજ્ય સરકારે ચેકડેમો બનાવીને, તળાવો ઊંડા કરીને, ખેત તલાવડી બનાવીને અને વરસાદનું પાણી જમીનમાં ઉતારીને તથા અન્ય પગલાઓ લઈને ભૂગર્ભ જળનું સ્તર ઊંચું આવે તે માટે પ્રયત્નો કરેલ છે. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦માં અંશત: પીવાના પાણીની સુવિધાવાળા (PC-કક્ષા) ૯૦૭ ગામ/ફળિયાઓ અને પીવાના પાણીની ગુણવત્તાની સમસ્યાવાળા (QP-કક્ષા) ૪૮૯ ગામ/ફળિયાઓને પૂરતુ અને શુદ્ધ પીવાલાયક પાણી આપવા માટે **જોગવાઈ રૂ.૮૧૪.૭૫ કરોડ.**
- નર્મદા કેનાલ આધારિત પાણી પુરવઠા યોજનાઓ માટે **રૂ.૫૪૦ કરોડ**ની જોગવાઈ આ વર્ષના બજેટમાં રાખેલ છે. જે અંતર્ગત સૌરાષ્ટ્ર, કચ્છ, ઉત્તર ગુજરાત અને પંચમહાલમાં કુલ ૧૬૯૦ કિ.મી. લંબાઈની બલ્ક પાઈપ લાઈન તથા ૫૬ વિતરણ વ્યવસ્થા ગૃપની કામગીરી પૂર્ણ કરી ૩૦૩૩ ગામો અને ૭૦ શહેરોને નર્મદાના પાણીની સુવિધાથી આવરી લીધેલ છે. જૂનાગઢ અને સુરેન્દ્રનગર જિલ્લામાં ૨૮૬ કિ.મી. બલ્ક પાઈપ લાઈનના કામો હાથ ઉપર લેવામાં આવેલ છે, તેમજ અમરેલી, રાજકોટ, સુરેન્દ્રનગર, મહેસાણા, નર્મદા, ખેડા, જૂનાગઢ, પોરબંદર અને જામનગર જિલ્લાના ૧૭૬૬ ગામ અને ૨૬ શહેરો માટે ૨૪ વિતરણ ગૃપની કામગીરી પ્રગતિ હેઠળ છે. વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦માં વધુ ૫૦૦ ગામોને આ કાર્યક્રમ હેઠળ આવરી લેવા માટે જોગવાઈ **રૂ.૧૮૦ કરોડ.**
- પીવાના પાણીના પ્રશ્નનો ઉકેલ લાવવા સુજલામ-સુફલામ યોજના દ્વારા અત્યાર સુધીમાં ૨૭૭૦ ગામો અને ૨૩ શહેરોને પીવાના પાણીની સુવિધાથી આવરી લીધેલ છે. ૧૨૨૦ ગામો અને ૪ શહેરોને આવરી લેતી ૧૦ યોજનાઓ પ્રગતિ હેઠળ છે. રાજ્યના પીવાના પાણીની અછતવાળા ૧૦ જિલ્લાઓના ૪૯૦૪ ગામોને નર્મદા કેનાલ અને અન્ય જળાશયો આધારિત પીવાના પાણીની પુરતી સુવિધાથી આવરી લેવામાં આવશે.
- દરિયાકિનારાના તાલુકાઓના બધા જ ગામડાઓને ખાતરીલાયક પીવાના પાણી પુરવઠાની સગવડતાથી આવરી લેવા **સાગર ખેડુ સર્વાંગી વિકાસના કામો માટે જોગવાઈ રૂ.૨૨૯ કરોડ.**

પીવાના પાણીને લગતા તમામ કામો અને તેની વ્યવસ્થાનું સંચાલન અને નિભાવણી પાણી સમિતિઓને સોંપી લોક ભાગીદારીનો ઉત્કૃષ્ટ અને સફળ અમલ કરેલ છે. અત્યાર સુધીમાં ૧૩૦૦૦ જેટલી પાણી સમિતિની રચના, ૪૧૦૯ ગામોની અંદાજિત **રૂ.૪૫૬.૫૩ કરોડની** યોજનાઓ પૂર્ણ થયેલ છે. વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટે આ યોજનાની જોગવાઈ **રૂ.૧૫૦ કરોડ.**

ગત વર્ષે તા. ૨૧/૪/૦૮ ના રોજ પાણી પુરવઠા વિભાગની વાસ્તો સંસ્થાને **“લોક પ્રશાસનમાં ઉત્કૃષ્ટ કામગીરી”** માટે વડાપ્રધાનશ્રીનો એવોર્ડ એનાયત થયેલ છે. ગૃહને જણાવતા આનંદ થાય છે કે, **તાજેતરમાં સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સંઘ(યુનો)જાહેર પુરસ્કાર-૨૦૦૯ અંતર્ગત “નવીન માળખા દ્વારા નીતિ વિષયક નિર્ણયોમાં લોકભાગીદારીને વેગ આપવો” કેટેગરીમાં વાસ્તો સંસ્થાને આંતરરાષ્ટ્રીય એવોર્ડ એનાયત કરેલ છે.** આ વિષયમાં એવોર્ડ મેળવનાર વિશ્વની એકમાત્ર સંસ્થા છે. રાજ્ય અને દેશ માટે આ ગૌરવની વાત છે.

કૃષિ

કૃષિ અને સહકાર વિભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ
રૂ.૧૪૪૩.૭૧ કરોડ.

ગુજરાતના વિકાસમાં સૌથી વધુ યોગદાન આપી શકે તેવી ગુજરાતના ખેડૂતમાં દષ્ટિ અને શક્તિ છે. ગુજરાતના દીર્ઘદ્રષ્ટા મુખ્યમંત્રીશ્રીએ ગુજરાતના ખમીરવંતા ખેડૂતની આ શક્તિને પારખીને છેલ્લા પાંચ વર્ષથી કૃષિ મહોત્સવથી ગુજરાતના ખેડૂતને ખેતીની આધુનિક ટેકનિક, વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિઓ, ગરીબ ખેડૂતોને જરૂરી ઈનપુટ કીટસ-ઓજારો આપીને તથા રાજ્યના કૃષિ નિષ્ણાતોના માર્ગદર્શનને ગ્રામ્યકક્ષા સુધી પહોંચાડીને કૃષિ ક્ષેત્રે મોટો ચમત્કાર સર્જ્યો છે. પરંપરાગત પાણીની અછત ધરાવતા આપણા રાજ્યમાં ડ્રીપ અને સ્પ્રિંકલર ઈરીગેશન પદ્ધતિ માટે સરકારી સહાય, સુજલામ સુફલામ તથા નર્મદાની નહેરો દ્વારા પાણીની ઉપલબ્ધિ કરાવી કૃષિ ક્ષેત્રે અભૂતપૂર્વ ક્રાંતિ કરી છે. છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં કૃષિ ઉત્પાદન ત્રણગણાથી પણ વધારે થયું છે. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- છેલ્લા પાંચ વર્ષથી થતાં કૃષિ મહોત્સવ દ્વારા ગુજરાતનો ખેડૂત ઓછા ખર્ચે વૈવિધ્યસભર અને મબલખ પાક લેવા માટે સુસજ્જ થયો છે. ખેડૂતને તેની ખેત પેદાશના મહત્તમ ભાવ મળી રહે તે માટે પોસ્ટ હાર્વેસ્ટ સગવડો, ખેતરથી બજાર સુધીની સંકલિત કોલ્ડ ચેઈન અને અન્ય આંતરમાળખાકીય સુવિધાઓ ઉભી કરવી જરૂરી છે. ખેડૂતને વિદેશમાં નિકાસ માટેની અપ્રતિમ તકોનો લાભ મળી શકે તે અર્થે ઓન-લાઈન કૃષિ વિષયક માહિતી અને પાકનું એકેડીશન થાય તે ખૂબ જરૂરી છે. સાથેસાથે ખેત બજાર વ્યવસ્થા સુદૃઢ થાય તે પણ જરૂરી છે. આ બધા પાસાઓને ધ્યાનમાં લઈને રાજ્ય સરકાર **નવી એગ્રો બિઝનેસ પોલિસી** ઘડીને ખેડૂતો માટે ઉત્તમ વ્યવસ્થાનું નિર્માણ કરશે.
- ૧૭.૩૭ લાખ ખેડૂતોને **“સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ”** આપવામાં આવેલ છે અને બાકીના ખેડૂતોને ટૂંક સમયમાં આપવાનું આયોજન હાથ ધરેલ છે, જે માટે જોગવાઈ **રૂ.૨૦.૫૦ કરોડ.**
- દરેક ગામનાં પાંચ-પાંચ ગરીબ ખેડૂતોને **રૂ.૨,૦૦૦** ની મર્યાદામાં ઈનપુટ કીટસ અને ઓજાર વિનામૂલ્યે આપવામાં આવશે.
- ગામદીઠ અનુસૂચિત જનજાતિનાં ૧૦ અને અનુસૂચિત જાતિના બે **ખેડૂતોને ઈનપુટ કીટસ અને ઓજાર વિનામૂલ્યે** આપવામાં આવશે.
- ડેડિયાપાડા ખાતે એગ્રીકલ્ચર એન્જિનિયરીંગ કોલેજ શરૂ કરવામાં આવશે. ખેડબ્રહ્મા અને અમીરગઢ ખાતે વનબંધુ કલ્યાણ યોજના હેઠળ ૨ નવી કૃષિ પોલિટેકનિક શરૂ થશે. જગુદણ અને ડીસા ખાતે ૨ નવી પોલિટેકનિક કોલેજો શરૂ કરવાનું આયોજન છે.
- રાજ્યના ૧૮ જિલ્લાના **કોમ્યુનિટી કેનિંગ સેન્ટરો** ઉપર શહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારની ૧૬,૦૦૦ બહેનોને ફળ અને શાકભાજી પરીક્ષણની તાલીમ અપાશે.

- ફોર્ગીંગ સિસ્ટમ વેર હાઉસ, ગ્રીન હાઉસ, કોલ્ડ સ્ટોરેજ તથા ટીસ્યુ કલ્ચર લેબોરેટરી સ્થાપવાનું આયોજન કરેલ છે.
- ૧.૫૦ લાખ હેક્ટર વિસ્તારમાં જમીન સંરક્ષણની વિવિધ કામગીરી કરવામાં આવશે. ૮,૧૧૯ ખેત તલાવડી તથા સીમ તલાવડીઓ, ૫૪૫ ગામ તળાવો ઊંડા કરવા તથા ૧૨,૩૭૪ જળ સંગ્રાહક સ્ટ્રક્ચર બનાવવા આયોજન કરેલ છે.
- આદિજાતિ વિસ્તાર પેટા યોજનામાં ૩૦,૦૦૦ હેક્ટર વિસ્તારમાં જમીન સંરક્ષણની કામગીરી અને ૭૮ ખેત/સીમ તલાવડીની કામગીરી હાથ ધરાશે, જ્યારે અનુસૂચિત જાતિ પેટા યોજનામાં ૪,૯૯૪ હેક્ટર વિસ્તારમાં જમીન સંરક્ષણની કામગીરી હાથ ધરવાનું આયોજન છે.
- કૃષિ ક્ષેત્રે વિકાસનો આધાર પશુધન પર રહેલો છે. પશુઓના સ્વાસ્થ્ય માટે આદિજાતિ વિસ્તારમાં ૪૦ નવા ફરતાં પશુ દવાખાના, ૨૭૦૦થી વધુ પશુ આરોગ્ય મેળા અને ૨૧૦૦થી વધુ જાતિય આરોગ્ય સારવાર કેમ્પ દ્વારા ૨૦,૦૦,૦૦૦ પશુઓને સારવાર અપાશે.
- બે નવી વેટરનરી કોલેજ સ્થાપવાનું આયોજન છે.
- જે ગામો છૂટાછવાયા, અંતરિયાળ હોય અને રસ્તાની સુવિધા અપૂરતી હોય ત્યાં દૂધની આંતરરાષ્ટ્રીયકક્ષાની જાળવણી માટે કોલ્ડ સ્ટોરેજ ઊભા કરવામાં આવશે.
- ઓખા અને જાફરાબાદ ખાતે મત્સ્ય બંદર વિકસાવવા માટે આયોજન.
- રાજ્યની હેયરીઓ અને મત્સ્યબીજ ઉછેર કેન્દ્રો માટે ૭૦ કરોડ મત્સ્યબીજનું ઉત્પાદન કરવાનો લક્ષ્યાંક.

સાગરખેડુ યોજના

ગુજરાતના ૧,૬૦૦ કિ.મી. લાંબા દરિયા કિનારે વસતા સાગરખેડુને આઝાદી બાદ લાંબા સમય સુધી વિકાસ માટે જરૂરી યોજનાઓના લાભ મળ્યા ન હતા. શિક્ષણ, આરોગ્ય, રસ્તાઓ અને અન્ય પાયાની જરૂરિયાત પરત્વે તેઓની લાંબા સમયથી ઉપેક્ષા થતી હતી. માન.મુખ્યમંત્રીશ્રીએ આ ઉપેક્ષિત સમાજના સર્વાંગી વિકાસ માટે **સાગરખેડુ યોજના** જાહેર કરી, વિવિધ વિભાગો હેઠળની યોજનાઓનો સંકલિત લાભ આપવા વિશેષ લક્ષ્ય આપ્યું, જેમાં ખેતી, પાણી પુરવઠો, રસ્તાઓ, મકાનો, ગ્રામ વિકાસ, ગ્રામીણ આવાસન, ઊર્જા, ભૂમિ સંરક્ષણ, મત્સ્યોદ્યોગ, મીઠા ઉદ્યોગ, કુટિર ઉદ્યોગ, આરોગ્ય, શિક્ષણ તેમજ રોજગાર, વગેરે માટે **રૂ.૧,૦૫૦ કરોડની** જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

ગ્રામ વિકાસ કાર્યક્રમો

ગ્રામ વિકાસ પ્રભાગ હેઠળ ૨૦૦૮-૦૯ની **રૂ.૩૮૪.૩૬ કરોડની** જોગવાઈમાં ધરખમ વધારો કરીને **વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ રૂ.૬૯૩.૫૬ કરોડ.**

ગ્રામીણ પરિવારોને ગરીબી રેખા ઉપર લાવવાના મુખ્ય હેતુથી તેઓને આર્થિક રીતે સ્વનિર્ભર બનાવવા અને રોજગાર આપવાનો મૂળભૂત હેતુ આ ગ્રામ વિકાસ કાર્યક્રમોનો છે. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- ગામડાઓમાં ૩૦૦ લાખ માનવદિનની રોજગારી પૂરી પાડવાના આશયથી કેન્દ્ર પુરસ્કૃત **રાષ્ટ્રીય ગ્રામિણ રોજગાર બાહેધરી યોજના** માટે રાજ્યના **ફાળાના ૩.૮૧ કરોડ.**
- ૧,૮૦,૦૦૦ ઉપરાંત BPL ગ્રામિણ ગરીબોને આવાસની સુવિધા પૂરી પાડવા **ઈન્દિરા આવાસ યોજના** માટે રાજ્યના ફાળાની તથા પૂરક સહાય માટેની કુલ **જોગવાઈ ૩.૨૭૯ કરોડ.**
- ૩૭,૦૦૦ BPL લાભાર્થીઓને તાલીમ, ધિરાણ અને આર્થિક સહાય આપી સ્વરોજગારી પૂરી પાડવા સુવર્ણજયંતી ગ્રામ સ્વરોજગાર યોજના માટે **જોગવાઈ ૩.૧૫.૭૩ કરોડ.**
- ગામડાઓમાં પ્રાથમિક સુવિધાઓ પૂરી પાડવા ગોકુલ ગ્રામ યોજના માટે **જોગવાઈ ૩.૩૮ કરોડ.**
- સ્વસહાય જૂથોની રચના કરી તેઓને તાલીમ, ધિરાણ વગેરે દ્વારા સશક્તિકરણ કરીને સ્વરોજગારની તકો પૂરી પાડીને આર્થિક સદ્ધરતા આપતા સખી મંડળ પ્રોજેક્ટ માટે **જોગવાઈ ૩.૪૦ કરોડ.**
- જ્યાં અનાવૃષ્ટિની શક્યતા છે તેવા વિસ્તારમાં તથા રણ વિસ્તારમાં જળસ્ત્રાવ વિસ્તાર માટે રાજ્યના હિસ્સા તરીકે **જોગવાઈ ૩.૪૮ કરોડ.**
- ગ્રામ્ય સુખાકારી કાર્યક્રમ અન્વયે સંપૂર્ણ સ્વચ્છતા અભિયાન પ્રોજેક્ટ હેઠળ **જોગવાઈ ૩.૬૦ કરોડ.**
- જમીનવિહોળા ખેતમજૂર કુટુંબોને **વીમાકવચ** પૂરૂ પાડવા **આમ આદમી વીમા યોજના** પેટે **જોગવાઈ ૩.૧૧.૧૫ કરોડ.**

શહેરી વિકાસ

શહેરી વિકાસ અને શહેરી ગૃહ નિર્માણ વિભાગ હેઠળ **વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ ૩.૨૭૩૯.૨૮ કરોડ.**

ગુજરાત દેશમાં સૌથી વધુ ઝડપે શહેરીકરણ તરફ જઈ રહેલા રાજ્યોમાંનું એક છે. શહેરોમાં વસ્તી વધારાને કારણે શહેરી આંતરમાળખાકીય સવલતો ઉપર મોટું ભારણ આવે છે. રાજ્યમાં ઉદ્યોગ ધંધાના અપ્રતિમ વિકાસના કારણે શહેરીકરણ વધી રહ્યું છે. શહેરી ગરીબો સહિત તમામ નાગરિકો માટે પાણી, આરોગ્ય, શિક્ષણ સહિતની સુવિધાઓ ઊભી કરવાની બાબતને રાજ્ય સરકારે અગ્રિમતા આપેલ છે અને તે કારણોસર ગુજરાતના આર્થિક વિકાસનું કેન્દ્રબિંદુ બનતાં શહેરોને માળખાકીય સુવિધાઓથી સુસજ્જ કરવા માટે સુઆયોજિત અભિયાન રાજ્ય સરકારે હાથ ધર્યું છે. રાજ્ય સરકારે ભૂતકાળમાં ક્યારેય આપી નહોતી તેટલી નાણાકીય સહાય નગરપાલિકાઓ અને મહાનગરપાલિકાઓને છેલ્લાં વર્ષોમાં પૂરી પાડી છે. વર્ષ ૨૦૦૪-૦૫માં આયોજન હેઠળ નગરપાલિકાઓને **૩.૧૨૧.૦૯ કરોડનું** અનુદાન આપેલ જે વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯માં **૩.૧૭૮૯.૧૮ કરોડનું** થયેલ છે, જે પાંચ જ વર્ષમાં ૧૪ ગણો વધારો દર્શાવે છે.

**શહેરી ગરીબ
સમૃદ્ધિ
યોજના**

રાજ્ય સરકાર દ્વારા શહેરોમાં વસતાં ગરીબજનોના સર્વાંગી ઉત્કર્ષ માટે પાંચ વર્ષનું વ્યાપક આયોજન કરી મૂળભૂત સુવિધાઓથી વંચિત રહેલાઓના વિકાસ માટે રોજગાર, આરોગ્ય, પોષણ, શિક્ષણ, રહેણાંક, રસ્તા તથા વીજળી જેવા ક્ષેત્રે સુવિધાઓ ઊભી કરવા **શહેરી ગરીબ સમૃદ્ધિ યોજના** અમલમાં મૂકવામાં આવેલ છે. આ યોજના હેઠળ **પાંચ વર્ષના સમયગાળામાં ૩.૧૩,૦૦૦ કરોડનું** આયોજન કરવામાં આવેલ છે. ચાલુ વર્ષે શહેરી ગરીબ સમૃદ્ધિ યોજના હેઠળ **૩.૧,૫૦૦ કરોડનું** આયોજન કરવામાં આવેલ છે. અત્યાર સુધીમાં થયેલ કામગીરી નીચે મુજબ છે.

- શહેરી ગરીબો માટે ૫,૪૦૬ આવાસો તૈયાર.
- ૩૭,૮૪૫ ગરીબ યુવાનોને તાલીમ.
- ૨૫,૭૪૪ લાભાર્થીઓને રોજગારીની તકો ઉપલબ્ધ કરાવી.
- ૧૪,૭૮,૯૬૦ લાભાર્થીઓને આરોગ્ય વિષયક સુવિધાઓ પૂરી પાડી.
- ૧,૫૦,૦૯૨ લાભાર્થીઓને પૌષ્ટિક આહાર અને ચિરંજીવી યોજના હેઠળ આવરી લેવાયા.
- ૮,૩૯૬ ઝૂંપડાઓમાં વીજળીની સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ કરાવી.
- ૧૮,૩૯૭ લાભાર્થીઓને કોટેજ ઈન્ડસ્ટ્રી કૌશલ્ય તાલીમ અપાઈ.
- ૪૫,૮૧૦ લાભાર્થીઓને વ્યાવસાયિક તાલીમ અપાઈ.
- ૧૭,૫૦૦ યુવાનોને શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા વિવિધ તાલીમ અપાઈ.
- સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગની વિવિધ યોજનાઓ હેઠળ ૩૬,૪૬,૧૩૯ લાભાર્થીઓને આવરી લેવાયા.

**સ્વર્ણિમ
જયંતી
મુખ્યમંત્રી
શહેરી વિકાસ
યોજના**

વધતુ જતું શહેરીકરણ અને તેનાથી માળખાકીય સુવિધાઓની ઊભી થયેલ જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં રાખી રાજ્ય સરકારે **સ્વર્ણિમજયંતી મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના** અમલમાં મૂકવાનું નક્કી કરેલ છે.

ગયા સાત વર્ષમાં અનેકવિધ યોજનાઓ દ્વારા રાજ્ય સરકારે ગામડાઓને પ્રાથમિક સુવિધાઓ આપવાનું કામ પાર પાડ્યું છે જેના કારણે ગામડાઓના નાગરિકોની સુવિધામાં ઘણો વધારો થયો છે અને તેથી ગામડાઓમાંથી થતું સ્થળાંતર અટક્યું છે. જો શહેરોનો વિકાસ સુવ્યવસ્થિત અને સમયસર ન થાય તો શહેરોનો આયોજનબદ્ધ વિકાસ ન થઈ શકે. રાજ્ય સરકારે શહેરી ગરીબ સમૃદ્ધિ યોજના દ્વારા શહેરી ગરીબો તરફ ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું છે પરંતુ વિકસતા જતાં ગુજરાતની તરાહ જોતાં એ અનિવાર્ય બન્યું છે કે, શહેરો અને નગરોમાં સર્વાંગી અને આયોજનબદ્ધ વિકાસ થાય. આધુનિક ગુજરાતને અનુરૂપ માળખાકીય સુવિધાઓ આપવાનું કામ ગુજરાત જેવા વિકસિત રાજ્ય માટે તાતી જરૂરિયાત બની ગયું છે.

ભૂતકાળમાં શહેરી વિસ્તાર માટે રાજ્ય અને કેન્દ્ર દ્વારા નાના મોટા પ્રયાસો જરૂર થયા છે પરંતુ આ પ્રયત્નો આમૂલાત્ર પરિવર્તન માટે પૂરતા નથી. તેથી એક હરણાકાળ ભરવાની જરૂરિયાત ઊભી થઈ છે. શહેરો અને નગરો મોટેભાગે સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓની આવક અને ક્ષમતા પર નિર્ભર રહ્યા છે. શહેરોનો સર્વાંગી વિકાસ કરવો તે તેમની શક્તિ બહારનું કામ છે. રાજ્ય સરકારના સહયોગ સિવાય મહાનગરપાલિકાઓ કે નગરો સર્વાંગી વિકાસ કરી શકે તે ખૂબ જ કઠિન છે.

ગુજરાતમાં ઔદ્યોગિક પ્રગતિને કારણે અન્ય રાજ્યોમાંથી આવીને વસનારની સંખ્યા પણ મોટા પ્રમાણમાં વધી રહી છે. આ બધી બાબતોને ધ્યાને લઈને આધુનિક ગુજરાત સાથે તાલ મિલાવી શકે તેવા મહાનગરો અને નગરોના નિર્માણ માટે એક નવતર યોજના સાથે અમે આગળ વધવા માંગીએ છીએ. આ બજેટમાં **સ્વર્ણમજ્યંતી મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના**ની જાહેરાત કરતાં મને ખૂબ જ આનંદ થાય છે. **સ્વર્ણમજ્યંતી મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના** અંતર્ગત વર્તમાન પંચવર્ષીય યોજના દરમિયાન **૩.૭,૦૦૦ કરોડનું પેકેજ મહાનગરો અને નગરોના વિકાસ માટે આપવામાં આવશે.** જે ગયા દસ વર્ષ પહેલાના રાજ્યના વાર્ષિક બજેટ આયોજન કરતા પણ વધારે છે.

સ્વર્ણમજ્યંતી મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના એ માત્ર જે તે શહેરને લાભકર્તા રહેશે તેવું નથી પરંતુ તે જે તે વિસ્તારના તાલુકા અને ગામોના વિકાસ માટે પણ દિશાસૂચક રહેશે. ઉદાહરણ તરીકે ગુજરાતમાં સૌથી છેલ્લે આકાર પામેલ મહાનગરપાલિકા જૂનાગઢ કે જે સોરઠના યાત્રા અને પ્રવાસન ધામોનું વડુ મથક છે અને પવિત્ર યાત્રાધામ સોમનાથ, ગીરનાર જનાર દેશ કે દુનિયાના યાત્રી માટે જૂનાગઢ આવવું સ્વાભાવિક છે. આ યોજના હેઠળ મળનાર માતબર રકમથી જૂનાગઢ શહેરની કાયાપલટ ખૂબ જ ઝડપથી થઈ શકશે અને તેની નજીક આવેલા પ્રવાસન ધામોનો વિકાસ પણ ખૂબ જ ઝડપી થઈ શકશે. તેવી જ રીતે કલ્પસર યોજના, ઘોલેરા બંદરનો વિકાસ, દહેજ-ઘોઘા ફેરી સર્વિસ, એડવેન્ચર સ્પોર્ટ્સ જેવા અનેક નવા વિકાસ ધામો ઉપસી રહ્યા છે, ત્યારે ભાવનગર શહેરનો વિકાસ તેજ ગતિએ થવો અનિવાર્ય છે, જે આ યોજના હેઠળ મળનાર માતબર પેકેજમાંથી શક્ય બનશે.

➤ **સ્વર્ણમજ્યંતી મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના**ના ભાગરૂપે રાજ્યની નગરપાલિકાના નાગરિકોને પીવાના પાણીનો પૂરતો જથ્થો ઉપલબ્ધ કરવા માટે અને ૭૫ નગરપાલિકામાં ભૂગર્ભ ગટરની યોજના બનાવવા માટેની **ખોગવાઈ ૩.૪૦૦ કરોડ.**

➤ **સ્વર્ણમજ્યંતી મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના**ના ભાગરૂપે ત્રણ વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન અ,બ,ક અને ડ વર્ગની નગરપાલિકાઓમાંથી યોગ્યતા અને કાર્યક્ષમતાના આધારે પસંદ કરેલ નગરપાલિકાઓને માળખાકીય સુવિધામાં સુધારો કરવા, નાગરિક કેન્દ્રી કામગીરી કરવા, સેવા વિતરણની કાર્યક્ષમતા વધારવા તથા નગરની આગવી ઓળખ ઊભી કરવા ગ્રાન્ટ ફાળવવા **ખોગવાઈ ૩.૧૮૦ કરોડ.**

- **સ્વર્ણિમજયંતી મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના**ના ભાગરૂપે રાજ્યના સાત મહાનગરોમાં પ્રજાલક્ષી વિકાસ કામો હાથ ધરવા **જોગવાઈ રૂ.૪૦૦ કરોડ.**
- **સ્વર્ણિમજયંતી મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના**ના ભાગરૂપે શહેરી ગરીબોને વ્યાજબી કિંમતે મકાન મળી રહે તે માટે સંકલિત આવાસ અને ગંદા વસવાટ નિર્મૂલન માટે **જોગવાઈ રૂ.૭૫ કરોડ.**
- **સ્વર્ણિમજયંતી મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના**ના ભાગરૂપે પોતાની માલિકીનું મકાન નથી અને હાલના મકાનો નાના છે તેવી નગરપાલિકાઓને નવા કે વધુ સારા મકાનો બનાવવા સહાય આપવા **જોગવાઈ રૂ.૫૦ કરોડ.**
આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.
- નગરપાલિકામાં લોકપ્રિય બનેલ **બાજપાઈ નગર વિકાસ યોજના** માટે જોગવાઈ **રૂ.૧૧૭.૯૦ કરોડ.**
- **નિર્મળ ગુજરાત યોજના** હેઠળ શહેરી વિસ્તારોમાં વ્યક્તિગત શૌચાલયો માટે શૌચાલય ઈઈ **રૂ.૪૫૦૦** ની સબસીડી આપી ૧,૨૫,૦૦૦ કરતાં વધુ શૌચાલયો બાંધવા તથા પે એન્ડ યુઝ ટોયલેટ, ઘનકચરાના નિકાલ અને ડોર ટુ ડોર કલેક્શન માટે સાધનો ફાળવવા માટેની **જોગવાઈ રૂ.૧૭૬ કરોડ.**
- મહાનગરો અને નગરોમાં આંતર માળખાકીય સુવિધાઓ અને શહેરી ગરીબોને પાયાની નાગરિક સુવિધાઓ પૂરી પાડવા માટેના JnNURM કાર્યક્રમ માટે **જોગવાઈ રૂ.૯૫૧.૬૭ કરોડ.**

**પંચાયત
અને ગ્રામ
ગૃહ નિર્માણ**

પંચાયત અને ગ્રામ ગૃહ નિર્માણ પ્રભાગ હેઠળ **વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ રૂ.૭૩૧ કરોડ.**

લોકશાહી વ્યવસ્થામાં પંચાયત પાયાનું એકમ છે અને પંચાયતી રાજ વ્યવસ્થામાં ગુજરાત દેશમાં મોખરે છે. પંચાયતને ખરેખર સુદઢ કરવા અને કિસાનો તેમજ ગ્રામજનોને તેમની સુવિધાઓ પોતાના ગામમાં જ મળે તે માટે સરકારે વ્યૂહાત્મક આયોજન કરેલ છે. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- **સરદાર પટેલ આવાસ યોજના** હેઠળ ગ્રામ્ય કક્ષાએ BPL લાભાર્થીઓને સારી ગુણવત્તાવાળુ મકાન રૂ.૪૩,૫૦૦ની મર્યાદામાં ૨૬,૪૦૦ ઉપરાંત મકાનો બનાવવા માટે **જોગવાઈ રૂ.૧૧૫ કરોડ.**
- **નિર્મળ ગુજરાત યોજના** હેઠળ ગામડાઓ સ્વચ્છ અને નિર્મળ બને એ માટે ગામડાઓમાં ગટર વ્યવસ્થા, સફાઈના સાધનો, શૌચાલય વગેરે કામો માટે **રૂ.૮૦ કરોડ.**

**ઈ-ગ્રામ
વિશ્વ ગ્રામ
યોજના**

દરેક ગામ ઈ-ગ્રામ બને અને આંગળીના ટેરવે વહીવટ થાય તે રાજ્ય સરકારનો સંકલ્પ છે. ઈ-ગ્રામ એ વિશ્વનું નાગરિક વ્યવસ્થા માટેનું સૌથી મોટું ઈલેક્ટ્રોનિક્સ સંદેશા વ્યવહારનું નેટવર્ક છે, જે ગુજરાતના તમામ ગામડાને આવરી લે છે. તેની શરૂઆત નેતાજી સુભાષચંદ્ર બોઝની જન્મજયંતીથી ૨૩મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૯ના રોજ બારડોલી તાલુકાના હરિપુરા ગામેથી થઈ છે. આ નેટવર્કના માધ્યમ થકી ખેડૂતો ૭-૧૨ના ઉતારાથી માંડી અન્ન પેદાશોના ભાવ પંચાયત કચેરીની મુલાકાત લઈ જાણી શકે છે. આગામી સમયમાં બીજા અનેક સુવિધાઓ આ નેટવર્ક સાથે જોડાશે.

૨૫ જિલ્લા પંચાયત, ૨૪ તાલુકા પંચાયતો અને ૯ પંચાયતી રાજ તાલીમ કેન્દ્રો તેમજ ૧૩,૫૪૬ ગ્રામ પંચાયતો ખાતે DDRS સેટ/કે.યુ.બેન્ડ ડીશ એન્ટેના પૂરા પાડેલ છે.તમામ ગ્રામ પંચાયતોના બ્રોડ બેન્ડ ઈ-કનેક્ટીવિટીના જોડાણ સાથે ગુજરાત દેશનું પ્રથમ રાજ્ય બનેલ છે.

**રર્બન
માળખાકીય
સુવિધા**

ગુજરાત જે ઝડપે કૃષિ તેમજ અન્ય ક્ષેત્રે પ્રગતિ કરી રહ્યું છે તેને કારણે ગુજરાતમાં શહેરીકરણ અને અર્ધશહેરીકરણ વેગ પકડ્યો છે. આ પરિસ્થિતિમાં ગામડું અને શહેર વચ્ચે પ્રવર્તતી ખાઈ પુરાય તે માટે રર્બન પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવ્યો છે, જે ગુજરાતની આગવી પહેલ છે. સુવિધા શહેરની, આત્મા ગામડાનો આ રર્બનની વિશેષતા છે. આજે ગુજરાતની લગભગ ૬૦ ટકા વસ્તી ગામડામાં રહે છે. કૃષિ ક્ષેત્રે જે જબરદસ્ત પ્રગતિ કરી છે તેનાથી ગામડામાં આર્થિક નવી તકો માટે અને ગામડાના સામાન્ય નાગરિક માટે પ્રગતિના સોપાન ખૂલ્યાં છે, અને આ ક્ષેત્રે વધુ વેગ મળે તેવા પ્રયત્નો પણ કરવામાં આવનાર છે.

શરૂઆતના તબક્કે ૧૦,૦૦૦ કે તેથી વધુ વસ્તી ધરાવતાં અને આદિજાતિ વિસ્તારમાં ૭,૦૦૦ની વસ્તી ધરાવતા તેમજ દરેક તાલુકા મથકને આવરી લેવાનું નક્કી કરેલ છે. વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટે આ પ્રોજેક્ટ હેઠળ જોગવાઈ રૂ.૧૧૫ કરોડ.

**સરદાર
સરોવર
યોજના**

પક્ષાપક્ષીથી પર રહીને સમગ્ર ગુજરાતે નર્મદા યોજના પરિપૂર્ણ કરવા માટેનો અવિરત પ્રયાસ કરેલ છે, તેના ફળ સ્વરૂપે નર્મદા બંધનું કોંક્રિટનું કામ આપણે પૂરૂ કરી શક્યા છીએ. એ જ રીતે સહુના સહકારથી બોન્ડના વ્યાજનું જે ભયંકર ભારણ ગુજરાતના સામાન્ય માનવી પર તોળાતું હતું તેમાંથી આપણે બચી શક્યા છીએ. મારે આ સભાગૃહનો આભાર માનવો છે કે બધા સાથે મળીને ગુજરાતના ગરીબ માનવીને આ વ્યાજના ભારણમાંથી બચાવી લીધો અને રૂ.૨૨૨૪ કરોડની બોન્ડની રકમ આપણે પરત કરી શક્યા છીએ. આના પરિણામે રૂ.૨૭૧૩ કરોડનું ભારણ ગરીબ જનતાના માથે આવતું ઘટાડ્યું છે.

નર્મદા બંધની છલતી ઉંચાઈ ૧૨૧.૯૨ મીટર સ્તરે લઈ જવામાં આવેલ છે. નર્મદા કંટ્રોલ ઓથોરિટી તરફથી અપેક્ષિત મંજૂરી મળ્યા બાદ પીયર્સ, બ્રીજ અને દરવાજાની યંત્ર સામગ્રી તથા તેને બેસાડવાની કામગીરીની જરૂરી મંજૂરી નર્મદા કંટ્રોલ ઓથોરિટી તરફથી મળવાની રાજ્ય સરકારને અપેક્ષા છે.

સૌરાષ્ટ્ર શાખા નહેરમાંથી નીકળતી મોરબી શાખા નહેરનાં કામ આ વર્ષે હાથ ધરવામાં આવનાર છે તથા બોટાદ, લીંબડી અને દ્રાંગદ્રા નહેરોના કામ પ્રગતિમાં છે અને આશરે એક લાખ હેક્ટર વિસ્તારમાં વિતરણ પદ્ધતિના કામો પૂર્ણ કરવાનું આયોજન છે.

સૌરાષ્ટ્ર શાખા નહેર અને રાજસ્થાનની હદ વચ્ચેની નર્મદા મુખ્ય નહેરની લંબાઈમાંથી નીકળતી ૧૫ શાખા નહેરો પૈકી ૪ શાખા નહેરોના કામ પૂર્ણ થયેલ છે. ૬ શાખા નહેરોના કામ પ્રગતિ હેઠળ છે. આ પૈકી પાંચ શાખા નહેરના કામો ચાલુ વર્ષે પૂર્ણ કરવાનું આયોજન છે. જ્યારે બાકીની પાંચ શાખા નહેરો માલસણ શાખા, વેજપુર શાખા, ઢીમા શાખા, વડકા શાખા તથા ગડસસર શાખાના કામો આ વર્ષે શરૂ કરવાનું આયોજન છે. વિતરણ પદ્ધતિના કામો પણ તબક્કાવાર હાથ ધરવાનું આયોજન છે. વઘુમાં, ૯૬ ઉપરાંત વી-શાખા નહેરના કામો પણ આ વર્ષે હાથ ધરવાનું આયોજન છે. ૪.૮૫ લાખ હેક્ટરમાં વિસ્તાર વિકાસના કામો પ્રગતિમાં છે.

માર્ચ-૨૦૦૯ સુધી યોજનામાં ૪.૬૦ લાખ હેક્ટરમાં સિંચાઈ ક્ષમતા ઉભી કરવામાં આવેલ છે અને માર્ચ-૨૦૧૦ સુધીમાં ૬.૫૦ લાખ હેક્ટર કરવાનું આયોજન છે.

સરકારે ઝુંબેશ સ્વરૂપે ગુજરાત ગ્રીન રીવોલ્યુશન કંપની દ્વારા ટપક અને કુવારા જેવી સુક્ષ્મ સિંચાઈ પદ્ધતિ દાખલ કરવાનું અભિયાન વિશાળપાયે હાથ ધરેલ છે, જે અંતર્ગત વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ સુધીમાં ૯૨,૯૫૫ ખેડૂતોની ૧,૫૧,૧૧૦ હેક્ટર જમીનમાં સુક્ષ્મ સિંચાઈનો લાભ આપેલ છે. રાજ્ય સરકાર દ્વારા ખેડૂતોને **૩.૨૬૩.૧૩ કરોડની સહાય** ચૂકવવામાં આવી હતી. વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માં ૭૫,૦૦૦ હેક્ટર જમીનમાં ૬૦,૦૦૦ ખેડૂતોને સુક્ષ્મ સિંચાઈ પદ્ધતિનો લાભ આપવાનું આયોજન છે. જે માટે રાજ્ય સરકારે **સબસીડી પેટે ૩.૧૫૦ કરોડની જોગવાઈ કરેલ છે.**

જળ સંપત્તિ અને કલ્પસર વિભાગ

જળસંપત્તિ અને કલ્પસર પ્રભાગ હેઠળ **વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ ૩.૨૦૪૫ કરોડ.**

રાજ્યમાં નવી સિંચાઈ વ્યવસ્થા વધારવા તેમજ હયાત સિંચાઈ વ્યવસ્થાને વધુ કાર્યક્ષમ બનાવવા, રાજ્યમાં વરસાદથી તેમજ નદીઓમાંથી વહી જતાં પાણીનો વધુમાં વધુ સંગ્રહ કરી જમીનમાં પુનઃસંચય થાય, **દરિયાકિનારાના વિસ્તારોમાં ખારાશ અટકે અને મીઠા પાણીનો સંગ્રહ થાય** એવા વ્યાપક કામો કરવામાં આવે છે.

રાજ્યમાં સરદાર પટેલ સહભાગી જળ સંચય યોજના અને અન્ય યોજનાઓ હેઠળ બનાવેલ ૧,૧૮,૦૦૦ થી વધુ ચેકડેમો દ્વારા થયેલ જળસંચય અને તેના લાભોને કારણે આ વર્ષે પણ નાની નદીઓ પરના ચેકડેમ માટે જોગવાઈ **૩.૧૧૩ કરોડ**, મોટી નદીઓ પરના ચેકડેમો માટે જોગવાઈ **૩.૧૮૩.૨૫ કરોડ** અને **તળાવો ઉંડા કરવા માટે જોગવાઈ ૩.૩૦ કરોડ.**

સુજલામ સુફલામ યોજના અંતર્ગત ઉત્તર ગુજરાત વિસ્તારને ફાળવવામાં આવેલ નર્મદાના એક મીલીયન એકર ફીટ પૂરના પાણીનો વપરાશ કરવા કુલ ૮

પાઈપલાઈન કાર્યાલય કંચલ છે. નર્મડા નહેર આઘારિત સુજલામ સુફલામ સ્પ્રેડીંગ કેનાલનું પાણી વિવિઘ જળાશયો સુઘી પહોંચાડવા ત્રણ નવી પાઈપલાઈન (૧)નર્મડા મુખ્ય નહેરથી વાત્રક, માઝમ અને મેશ્વો જળાશય (૨) નર્મડા મુખ્ય નહેરથી ઢાંતીવાડા અને સીપુ (૩)નર્મડા મુખ્ય નહેરથી ઘરોઈ જળાશય સુઘી તેમજ અન્ય પાઈપલાઈનના કામો માટે **રૂ.૧૭૭.૦૫ કરોડ.**

- મોટી, મઘ્યમ અને નાની સિંચાઈ યોજનાઓ અને તેની નહેરોના વિસ્તરણ, નવીનીકરણ અને આઘુનિકીકરણ માટે **રૂ.૧૧૯.૪૪ કરોડ.**
- જળસંપત્તિ પ્રભાગ હેઠળની ૨૨ મઘ્યમ યોજનાઓ અને ૧૧૬ નાની સિંચાઈ યોજનાઓ અને સંલગ્ન કામો માટે **રૂ.૩૦૬.૩૫ કરોડ.**
- રાજ્યના દુષ્કાળગ્રસ્ત ૧૦ જિલ્લાઓમાં અમલમાં મૂકેલ સુજલામ્ સુફલામ્ યોજનાની સ્પ્રેડીંગ નહેરની કામગીરી પૂર્ણતાના આરે છે, જેમાં વઘારાના જરૂરી કામો માટે **રૂ.૮૫ કરોડ.**
- નદીઓમાં ભારે પૂરના કારણે થતું ઘોવાણ અટકાવવા પૂર સંરક્ષણ અને દરિયાઈ ઘોવાણ પ્રતિરોઘક કામો માટે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦માં **રૂ.૯૮.૮૪ કરોડ.**
- સૌરાષ્ટ્ર, ઘેડ વિસ્તાર અને દક્ષિણ ગુજરાતની ક્ષાર પ્રવેશ નિયંત્રણ અને દરિયાઈ ઘોવાણ પ્રતિરોઘક કામોની ચાલુ યોજનાઓ માટે **રૂ.૬૪.૯૮ કરોડ.**
- સુરત શહેરમાં પૂર સંરક્ષણ માટે બનાવેલ માટી પાળાના મજબૂતીકરણ માટે મંજૂર થયેલ કામોમાંથી ૭૦ ટકા કામગીરી પૂર્ણ થયેલ છે. ચાલુ વર્ષની જોગવાઈ **રૂ.૧૩૬.૭૨ કરોડ.**
- તાપી બેઝીનમાં પુર સંરક્ષણ તેમજ અન્ય કામો માટે જોગવાઈ **રૂ.૮૦ કરોડ.**
- પાનમ હાઈ લેવલ કેનાલની ૩.૩૬ કિ.મી. લાંબી ટનલનું લોકાર્પણ કરેલ છે પંચમહાલ જિલ્લામાં પાનમ હાઈ લેવલના, મુખ્ય નહેર અને વિતરણ વ્યવસ્થાના બાકી કામો પૂરા કરવા વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦માં **રૂ.૪૦ કરોડ.**
- ૨,૯૭,૦૦૦ હેક્ટર જેટલો વિસ્તાર ખેડૂત સહકારી પિયત મંડળીઓને સોંપેલ છે. સહભાગી સિંચાઈ વ્યવસ્થાની કામગીરી વઘુ ખેડૂત જૂથોને સોંપવા માટે **રૂ.૩૪ કરોડ.**
- નર્મડાના પૂરના પાણીના ઉપયોગ માટે સુરેન્ઢ્રનગર જિલ્લામાં ૧૦૭ ચેકડેમોના કામો પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે. વઘુ ૨૮ ચેકડેમોના કામો કરવા **રૂ.૨૦ કરોડ.**
- કરછ જિલ્લામાં આયોજન હેઠળના ૪૪ બંઘારા પૈકી ૩૦ બંઘારાના કામો પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે બાકીના કામો પ્રગતિમાં છે જે માટે **રૂ.૨૦ કરોડ.**
- ખારીકટ કેનાલના આસપાસના વિસ્તારને નયનરમ્ય બનાવવાના હેતુથી RCC ડક્ટમાં તબદીલ કરવાના કામો માટે **રૂ.૨૦ કરોડ.**
- અગાઉના અછતના વર્ષોમાં થયેલ નાની સિંચાઈના કામોને સલામત તબક્કે લાવવા માટે જોગવાઈ **રૂ.૩૦ કરોડ.**
- ગુજરાત પેટર્ન અંતર્ગત આદિજાતિ વિસ્તારના કામો માટે **રૂ.૬૩.૧૫ કરોડ.**
- કલ્પસર યોજનાનો વિગતવાર યોજનાકીય બેકેબલ અહેવાલ તૈયાર કરવા **રૂ.૩૬ કરોડ.**

માર્ગ અને મકાન

માર્ગ અને મકાન વિભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ની ૩.૧૭૭૫ કરોડની જોગવાઈ સામે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ ૩. ૨૦૭૫ કરોડ.

ગુજરાતની સમૃદ્ધિ અને વિકાસની કરોડરજુ સમાન, ગામડાથી શહેરો અને બંદરો સુધીના રસ્તાના જોડાણ માટે રાજ્ય સરકાર કટિબદ્ધ છે. રસ્તાઓની સુધારણા અને મજબૂતીકરણ, ચોમાસામાં વિખુટા પડતા ગામડાઓને કાયમી જોડાણ, ઔદ્યોગિક વિસ્તારોને જોડતા રસ્તા તથા ખેત પેદાશોને માર્કેટયાર્ડ સુધી પરિવહન માટેના રસ્તાઓ વગેરે દ્વારા રાજ્યના તમામ વિસ્તારોને જોડતા રસ્તાઓનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- પ્રગતિપથ યોજના હેઠળ રાજ્યના છેવાડાના સ્થળોને જોડતા નવ જેટલા લાંબા અંતરના માર્ગોને જોડવા માટે **જોગવાઈ ૩.૧૬૫ કરોડ.**
- વિકાસ પથ યોજના હેઠળ ૧૩૧ નગરપાલિકા વિસ્તારમાંથી પસાર થતા રાજ્યના રસ્તાઓને અદ્યતન કરવા માટે **જોગવાઈ ૩.૫૧ કરોડ.**
- રાજ્યના ધોરી માર્ગોને ભારે વરસાદ તથા પૂરના કારણે થતાં નુકસાનની મરામત કરવા માટે **જોગવાઈ ૩.૭૬.૨૦ કરોડ.**
- કિસાન પથ યોજના હેઠળ ચાલુ વર્ષે નવા ૫૩૩ કિ.મી.ના રસ્તાઓ માટે **જોગવાઈ ૩.૯૧.૭૫ કરોડ.**
- ભારે વરસાદ, પૂરથી ગંભીર રીતે અસર પામેલા ૮૩ ગામોને બારમાસી રસ્તો આપવા માટે **જોગવાઈ ૩.૩૫ કરોડ.**
- વિભાગમાં પાયાના સ્તરે ક્ષેત્રિય તાંત્રિક કર્મચારીઓ તરીકે ૨૫૦ મદદનીશ ઈજનેર (સિવિલ)ની તદ્દન પારદર્શી રીતે કેમ્પ કરીને કરાર આધારિત જિલ્લાવાર નિમણૂક.

શ્રમ અને રોજગાર

શ્રમ અને રોજગાર વિભાગ માટે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ ૩.૧૧૯.૧૫ કરોડ.

આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- ભારત સરકાર દ્વારા પ્રકાશિત થતા અહેવાલ અનુસાર વર્ષ ૨૦૦૨ થી ૨૦૦૭ સુધીમાં ગુજરાત સતત ૬ વર્ષથી બેરોજગાર ઉમેદવારોને રોજગારી પૂરી પાડવામાં પ્રથમ રહેલ છે અને વર્ષ ૨૦૦૮માં પણ ૨.૨૫ લાખ બેરોજગારોને રોજગારી પૂરી પાડેલ છે. જે આપણા સૌના માટે ગૌરવની વાત છે.
- ૨૦ નવી ITI શરૂ કરવામાં આવશે જે પૈકી ૬ વિકસતા તાલુકામાં, ૨ વનબંધુ વિસ્તારમાં અને ૬ દરિયાકાંઠા વિસ્તારમાં તેમજ ૨ નવી મહિલા ITI શરૂ કરવાનું આયોજન.
- ઉદ્યોગમાં કુશળ માનવ બળ પુરૂ પાડવા માટે હાલમાં ચાલુ ITIમાં **૩.૮.૨૧ કરોડના** ખર્ચે વધારવામાં આવનાર બેઠકોની સંખ્યા ૫૦૦૦.
- કુલ ૩૭ સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સ ITIમાં તાલીમાર્થીની ભાષા સુધારવા તથા કોમ્પ્યુનિકેશન સ્કીલ વધારવા માટે **આધુનિક ડિજિટલ લેન્ગ્વેજ લેબ સ્થાપવા માટે જોગવાઈ ૩.૪.૬૦ કરોડ.**

**અત્ર,
નાગરિક
પુરવઠા અને
ગ્રાહક
બાબતો**

વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ની રૂ.૩૫.૪૫ કરોડ સામે ૧૨૨.૩૧ ટકાના જંગી વધારા સાથે **વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ રૂ.૭૮.૮૧ કરોડ.**

આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- અત્ર સલામતીના સુરક્ષા કવચ વિસ્તૃત કરવા માટે ક્ષેત્રમાં પહેલી મહત્વની કામગીરી. ફોર્ટીફાઈડ આટાનું કાર્ડ ઈઈ ૧૬.૭ કિ.ગ્રા.ના દરને બદલે અંત્યોદય અત્ર યોજનાના લાભાર્થીઓને ૧૮.૫ કિ.ગ્રા. મુજબ વિતરણ કરવાનો નિર્ણય.
- ખાદ્યતેલમાં વિટામિન એ અને ડી, ઘઉં અને મેંદામાં આયર્ન અને ફોલીક એસિડનો ઉમેરો કરી **કુડ ફોર્ટીફિકેશનના અમલીકરણમાં ગુજરાત પ્રથમ રાજ્ય** છે. જેનાથી આ મહિલાઓ અને બાળકોમાં વ્યાપક રીતે જોવા મળતા એનિમિયા અને અન્ય આરોગ્ય વિષયક સમસ્યાઓમાં ઘટાડો થશે.
- કુડ ફોર્ટીફિકેશન યોજના અંતર્ગત કાર્ડધારકોને પ્રોટીનયુક્ત આહાર પૂરો પાડવા ઘઉંના આટામાં ડિફ્ટેડ સોયાનો લોટ ઉમેરવાનું આયોજન.
- જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થા હેઠળ BPL અને AAY રેશનકાર્ડ ધારકોને ખાદ્યતેલના વિતરણ માટે **રૂ.૩૦ કરોડ.**
- તમામ BPL અને AAY રેશનકાર્ડ ધારકોને પ્રતિમાસ ૧ કિ.ગ્રા આયોડિનયુક્ત મીઠું રૂ.૧ની કિંમતે વિતરણ કરવા માટે **જોગવાઈ રૂ.૪.૭૦ કરોડ.**

વન

વન અને પર્યાવરણ વિભાગ હેઠળ **વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ રૂ.૩૫૨ કરોડ.**

રાજ્યમાં ભૌગોલિક વિસ્તારના ૫.૨ ટકા જેટલો વિસ્તાર જંગલ વિસ્તારની બહારમાં વનારુછાદિત થયેલ છે. વૃક્ષારુછાદિત વિસ્તાર વધુ પ્રમાણમાં બનાવવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવી રહેલ છે. આ અંતર્ગત સંસ્કૃતિ વન, પુનિત વન, માંગલ્ય વન, તિર્થંકર વન, કૈલાસ વન બનાવવામાં આવેલ છે. વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટે વાનિકી ક્ષેત્રે **૨૦૩.૩૯ લાખ માનવદિન ઉત્પાદન કરી આદિવાસી અને પછાત વિસ્તારમાં રોજગારીની તકો** ઊભી કરવાનું આયોજન કરેલ છે.

ગુજરાત સરકારે પાંખા થયેલ વન વિસ્તારને પુનઃ નવસાધ્ય કરવા સહભાગી વન વ્યવસ્થા યોજના મોટા પાયે અમલમાં મૂકી છે. હાલમાં ૨૮૯૦ સહભાગી વન વ્યવસ્થા સમિતિઓ રચી પાંખા થયેલ ૩.૫૫ લાખ હેક્ટર વન વિસ્તાર આવરી લેવામાં આવેલ છે. ૨૫ વન વિભાગો /જિલ્લાઓમાં વન વિકાસ સમિતિઓની રચના કરવામાં આવેલ છે.

સિંહોના રક્ષણ અને સંવર્ધનના લાંબાગાળાના આયોજન માટે રાજ્યમાં સક્કરબાગ પ્રાણી સંગ્રહાલય જૂનાગઢ, રામપરા તથા ઉમટ, જી.રાજકોટ ખાતે **જનપુલ ઉભા કરવા જોગવાઈ રૂ.૮ કરોડ.**

ઊર્જા

ઊર્જા અને પેટ્રો કેમિકલ્સ વિભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ રૂ.૯૨૭.૮૫ કરોડ.

ગુજરાતને વધુ વીજ ઉત્પાદન થકી દેશનું એનર્જી હબ બનાવવાના ઉમદા હેતુસર ૧૧મી પંચવર્ષીય યોજના દરમિયાન ૧૧,૧૬૪ મે.વો.નું વધારાનું વીજ ઉત્પાદન મેળવવાનું આયોજન છે. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- રાજ્યની વીજ ઉત્પાદન કંપની ગુજરાત સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રીસીટી કોર્પોરેશન લિ. દ્વારા સિકકા ખાતે ૨૫૦ મે.વો.ના બે યુનિટોની, ઉતરાણા- સુરત ખાતે ૩૭૪ મે.વો.ના યુનિટની, ઉકાઈ ખાતે ૫૦૦ મે.વો.ના યુનિટની તેમજ GIPCLના માંગરોળ ખાતે ૨૫૦ મે.વો. ના યુનિટની, GSPCના પીપાવાવ ખાતે ૭૦૦ મે.વો. યુનિટની અને GSEG ના હજીરા ખાતે ૩૬૦ મે.વો. યુનિટની કાર્યવાહી હાથ પર છે. માંગરોળ ખાતે ૫૦૦ મે.વો.નું લીઝાઈટ આધારિત વીજ ઉત્પાદન યુનિટ સ્થાપવાનું પણ આયોજન છે.
- તદ્દુપરાંત ૮૦૦ મે.વો.ના એક એવા કુલ પાંચ યુનિટ રાજ્યમાં અલગ અલગ સ્થળોએ સ્થાપવાનું આયોજન છે.
- દરેક વીજ ગ્રાહકને ગુણવત્તાસભર વીજ પુરવઠો પુરો પાડવા વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦માં ૨૨૦ કે.વી.ના ૩ અને ૬૬ કે.વી.ના ૫૭ એમ કુલ ૬૦ નવા સબ સ્ટેશનો જુદા જુદા જિલ્લાઓમાં સ્થાપવાનું આયોજન છે.
- કિસાનો હયાત પંપ સેટના બદલે એનર્જી એફીસીયન્ટ સબમર્સીબલ પંપ લગાવી વધુ સારી ઉપજ મેળવી શકે તે શુભ આશયથી રાજ્ય સરકાર તરફથી આવા એફીસીયન્ટ પંપની કુલ કિંમતની ૨/૩ (૬૬ ટકા) જેટલી આર્થિક સહાયની યોજના માટેની જોગવાઈ રૂ.૫૦ કરોડ.
- કિસાનોને તેમના વીજ જોડાણ ઉપર પૂરતા દબાણથી વિના વિક્ષેપે વીજ પુરવઠો મળી રહે તે માટે, તેમના પ્રસ્થાપન ઉપર જ નાની ક્ષમતાનું ડિસ્ટ્રીબ્યુશન ટ્રાન્સફોર્મર સેન્ટર ઊભુ કરવા માટે કિસાન હિત ઊર્જા શક્તિ યોજના અમલી બનાવાયેલ છે. વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટે જોગવાઈ રૂ.૪૦ કરોડ.
- વીજળીની અનિવાર્યતા સમજીને BPL કુટુંબોને વીજ જોડાણનો લાભ મળે તે માટે ઝુંપડપટ્ટી યોજના અંતર્ગત ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તાર માટે ૧,૧૦,૦૦૦ વીજ જોડાણો આપવામાં આવશે જે માટે જોગવાઈ રૂ.૪૨ કરોડ.
- કુટીર જ્યોતિ યોજના હેઠળ BPL કુટુંબોને વિના મૂલ્યે ૧,૦૮,૮૦૦ વીજ જોડાણો આપવા માટેની જોગવાઈ રૂ.૨૮ કરોડ.

ગેસ અને પેટ્રોલિયમ

એ જણાવતાં હું ગૌરવ અનુભવું છું કે, ક્ષિપ્ત-ગોદાવરી બેઝિન અને ખંભાતના અખાતમાં ઉત્પન્નની કામગીરી પૂરજોશમાં ચાલુ છે. કે.જી. બ્લોકમાં આપણે અત્યાર સુધીમાં ૧૫ કૂવાઓનું શારકામ કર્યું છે અને એ જાણીને આપણે આનંદ થશે કે, તે પૈકીના ૧૧ કૂવાઓમાં આપણે ઓઈલ અને ગેસ શોધી શક્યા છીએ. કે.જી.બેઝિનનો ફિલ્ડ ડેવલપમેન્ટ પ્લાન **૩.૭૦૦૦ કરોડના** ખર્ચે તૈયાર કરી ડાયરેક્ટર જનરલ ઓફ હાઈડ્રોકાર્બનને રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. આ પ્લાનની મંજૂરી મળ્યે, દીનદયાલ બ્લોકમાંથી ગેસનું ઉત્પાદન શરૂ કરવામાં આવશે.

- ખંભાતના અખાત જેવા મુશ્કેલ બ્લોકમાં આધુનિક ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરી આપણે ઘણા બધા કૂવાઓમાં શારકામ કર્યું છે. આંતરરાષ્ટ્રીય નિષ્ણાતોએ આ વિસ્તારમાં ૬૦ થી ૭૦ કરોડ બેરલના ઉત્પાદનનો અંદાજ આપ્યો છે. આગામી દિવસોમાં આપણે તે પૈકીનું ૧૫ થી ૨૦ ટકા ઉત્પાદન કરી શકીશું તેવી ધારણા છે.
- આપણે ઈજિપ્તમાં હરાજી પ્રક્રિયાથી ઉત્પન્ન માટેના બે ક્ષેત્રો મેળવ્યા છે. ગુજરાત સ્ટેટ પેટ્રોલિયમ કોર્પોરેશન લિમિટેડે ઈજિપ્તમાં કર્યેરી ખોલી ઉત્પન્નની કાર્યવાહીનું પ્રાથમિક કામ શરૂ કર્યું છે. આપણે જણાવતાં મને આનંદ થાય છે કે, તાજેતરમાં ઈજિપ્ત સરકારે વધુ ત્રણ બ્લોક પણ ફાળવ્યા છે.
- માન.સભ્યશ્રીઓને સુવિદિત છે કે, ગત વર્ષે મેં રાજ્યના ૧૮૪ નાના તાલુકાઓમાં પાઈપલાઈન દ્વારા ગૃહ વપરાશ માટે ગેસ ફાળવવાની જાહેરાત કરેલ. હાલમાં ૨૦ નગરપાલિકા વિસ્તારોમાં ગેસ પુરવઠો અપાઈ રહ્યો છે. રાજ્ય જ્યારે વર્ષ ૨૦૧૦માં ગુજરાત રાજ્યની સ્થાપનાની સુવર્ણજયંતી ઉજવતું હશે, ત્યારે રાજ્યમાં કુલ ૨૫૦ CNG સ્ટેશનો સ્થાપિત હશે અને ૨ લાખ જેટલાં ઘરોમાં ગૃહિણીઓ પાઈપ લાઈન મારફત ગેસ મેળવશે. **આ રીતે CNG તેમજ PNG અંગેનું વિસ્તૃત નેટવર્ક પ્રસ્થાપિત કરનાર ગુજરાત દેશનું સૌ પ્રથમ રાજ્ય છે.** આગામી ૩ થી ૫ વર્ષમાં ૨૦ લાખ ઘરોને ગેસ પુરો પાડવાનો અમારો લક્ષ્યાંક છે. ગેસ ગ્રીડ પ્રોજેક્ટમાં **૩.૫૦૦૦ કરોડ** જેટલું જંગી રોકાણ કરવાના રાજ્ય સરકારના હિંમતભર્યા નિર્ણયને કારણે આ શક્ય બન્યું છે અને તેને પરિણામે રાજ્યના ૧૫ જિલ્લાઓને આપણે સાંકળી શક્યા છીએ.

ઉદ્યોગ અને ખાણ

ઉદ્યોગ અને ખાણ વિભાગ હેઠળ **વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ ૩.૯૫૧ કરોડ.**

મોટા ઉદ્યોગોની સાથોસાથ લઘુઉદ્યોગ તેમજ કૌશલ્ય આધારિત રોજગારીની તકો વિકસે તે માટે રાજ્ય સરકાર પ્રયત્નશીલ છે. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- ૧૨(બાર)આદિવાસી તાલુકાઓમાં ઔદ્યોગિક વસાહતો સ્થાપવાનું આયોજન છે.
- કુટિર અને ગ્રામોદ્યોગ ક્ષેત્ર દ્વારા ૧,૭૦,૦૦૦ રોજગારીની તકો ઊભી કરવા **૩.૧૯૦.૨૫ કરોડ**ની જોગવાઈ છે જે પૈકી અસંગઠિત ક્ષેત્રના કામદારોના વિકાસ માટે **૩.૭૯.૫૨ કરોડની જોગવાઈ.**

- બંધ પડેલ માર્ડન મિલની જમીન ઉપર ગારમેન્ટ પાર્ક સ્થાપવામાં આવશે.
- ચાલુ વર્ષે ઢ્હારકા, પાલિતાણા, અંબાજી અને મોરબી મુકામે નવા એરપોર્ટ રાજ્ય સરકાર ઢ્હારા વિકસાવવાનું આયોજન.
- રાજ્યમાં ચાર ઈન્ડસ્ટ્રીયલ એરિયા અને બે ઈન્વેસ્ટમેન્ટ રીજીયનનું આયોજન.
- રાજ્ય સરકાર ઢ્હારા ઘોલેરાના અંદાજિત ૮૭૯ ચોરસ કિલોમીટર વિસ્તારને સ્પેશ્યલ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ રીજીયન (SIR) તરીકે જાહેર કરવામાં આવેલ છે.

ગુજરાતમાં ઉદ્યોગ ક્ષેત્રે રોકાણકારોને આકર્ષવા માટે ૨૦૦૩થી શરૂ કરીને અત્યાર સુધીમાં યોજાયેલ **વાઈબ્રન્ટ ગુજરાત ગ્લોબલ ઈન્વેસ્ટર્સ સમિટ**માં ચાલુ વર્ષે અભૂતપૂર્વ સફળતા મેળવેલ છે.

- ૩૧ ક્ષેત્રોમાં ૮૬૯૩ પ્રોજેક્ટ માટે MOU થયેલ છે.
- ૮૬૯૩ MOU નું સંભવિત મૂડી રોકાણ **રૂ.૧૨,૩૯,૩૮૩ કરોડ**.
- ૨૬,૮૯,૨૫૦ રોજગારીની તકો ઊભી થવાની સંભાવના.

યુવક સેવા અને સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિ

રમતગમત, યુવક સેવા અને સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓના વિભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ની **રૂ.૮૭.૭૫ કરોડની** જોગવાઈ સામે ૨૮.૪૯ ટકાના વધારા સાથે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ **રૂ.૧૧૧.૭૫ કરોડ**.

રમતગમતની માળખાકીય સુવિધાઓ માટે પાટણ, કચ્છ (ગાંધીધામ), અમરેલી, ડાંગ (સાપુતારા) સાબરકાંઠા (ઈંમતનગર), ખેડા(નડિયાદ), નર્મદા (રાજપીપળા), સુરેન્દ્રનગર (લીંબડી), જૂનાગઢ, ગોધરા, અમદાવાદ (ખોખરા) એમ ૧૧ જિલ્લામાં **રૂ.૧૪.૪૭ કરોડના** ખર્ચે રમત સંકુલનું નિર્માણ કાર્ય હાથ ધરવામાં આવશે.

૧૦ વર્ષ જૂની નાટક મંડળીઓને નવા નાટકો રજૂ કરવા માટે **રૂ.૫૦,૦૦૦ની સહાય** માટેની નવી યોજના અમલમાં મુકવામાં આવી છે.

સંગ્રહાલય

પાટણ, ઢ્હારકા અને વડનગર ખાતે સંગ્રહાલય બનાવવા માટેનું આયોજન છે. ઢ્હારકા ખાતે જમીન સંપાદનનુ કાર્ય પૂર્ણ કરેલ છે. જૂનાગઢ ખાતેના સંગ્રહાલયને પણ સરકાર ઢ્હારા હસ્તગત કરેલ તાજ મંઝીલ ખાતે તબદીલ કરવાનું નક્કી કરવામાં આવેલ છે.

- સ્વર્ણિમ ગુજરાત ૨૦૧૦ અન્વયે “**મ્યુઝીયમ્સ ઈન ગુજરાત**” નામનું પુસ્તક બહાર પાડવાની કામગીરી ચાલુ છે. ગુજરાત રાજ્યની સ્થાપનાના ૫૦ વર્ષ પુરા થવાના પ્રસંગે આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાનું ગુજરાત રાજ્યની સંપૂર્ણ માહિતી સાથેનું પુસ્તક બહાર પાડવાનુ નક્કી કરેલ છે.

પ્રવાસન

પ્રવાસન પ્રભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ની **રૂ.૧૦૦ કરોડની** જોગવાઈ સામે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ **રૂ. ૧૬૪.૮૩ કરોડ**.

પ્રવાસન વૈશ્વિક સ્તરે કુલ વિશ્વ વ્યાપારના ૧૦ ટકા જેટલો ફાળો ધરાવતી મહત્વની આર્થિક તેમજ રોજગારી પૂરી પાડતી પ્રવૃત્તિ છે. દેશના કુલ જીડીપી માં ૬.૫ ટકા ફાળો ધરાવતા આ ક્ષેત્રને રાજ્યમાં વિકસાવવા માટે રાજ્ય સરકારે વ્યૂહાત્મક અભિગમ અપનાવ્યો છે.

વર્ષ ૨૦૦૮-૧૦માં દરિયાકાંઠાના સ્થળોએ ૧૦ જગ્યાનો વિકાસ તેમજ જુદા જુદા પ્રવાસી સ્થળો જેવા કે સાપુતારા, સિદ્ધપુર, જૂનાગઢ, દેવની મોરી, સરખેજ, ચાંપાનેર, પોરબંદર, પાલિતાણા, પાટણ, દાંડી, નારાયણ સરોવર-કોટેશ્વર તેમજ અન્ય સ્થળોએ આંતરમાળખાકીય તેમજ પ્રવાસનને લગતી સુવિધા ઉપલબ્ધ કરવાનું આયોજન છે જે માટે **૩.૬૬.૫૩ કરોડની** જોગવાઈ સૂચવેલ છે.

રાજ્યમાં પ્રવાસન પ્રવૃત્તિને વેગ મળે અને ગુજરાત રાષ્ટ્રીય તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે પ્રવાસીઓને આકર્ષતુ થાય તે માટે રાજ્ય સરકાર પૌરાણિક મહત્વ ધરાવતા લોક મેળા અને લોકોત્સવનો વ્યૂહાત્મક ઉપયોગ કરે છે. આ ઉપરાંત ગાંધી સરકીટ, બુદ્ધિષ્ઠ સરકીટ તેમજ વિવિધ ધાર્મિક સ્થળો સાથે જોડી પ્રવાસી સરકીટ વિકસાવવાનું રાજ્ય સરકારનું આયોજન છે. પ્રવાસનના વિકાસને સિદ્ધ કરવા રાજ્ય સરકાર **૩.૫૦ કરોડની** શેરમૂડી સાથે ગુજરાત પ્રવાસન વિકાસ કંપની શરૂ કરશે જેના શેરમૂડી ફાળા પેટે **૩.૨૫ કરોડની** જોગવાઈ ચાલુ સાલે કરેલ છે. પ્રવાસનના ક્ષેત્રે ઝડપી હરણફાળ ભરવા માટે રાજ્ય સરકારે **સ્વર્ણિમ જ્યંતી સોરઠ વિકાસ યોજના** શરૂ કરવા નિર્ણય લીધેલ છે.

સ્વર્ણિમ જ્યંતી સોરઠ વિકાસ યોજના

પ્રવાસનના ક્ષેત્રે ગુજરાતને આંતરરાષ્ટ્રીય સરકીટ ઉપર મૂકવા માટેનું અભિયાન રાજ્ય સરકારે હાથ ધરેલ છે. આ માટે વિવિધ ક્ષેત્રના પ્રવાસન વિસ્તારોનો અભ્યાસ કરીને તેને અનુરૂપ સરકીટ બનાવવામાં આવે છે. સૌરાષ્ટ્ર સરકીટ તે પૈકીની એક છે. જૂનાગઢ એક પ્રાચીનતમ શહેર તરીકે ગુજરાતના નકશા ઉપર ઉભરી આવે છે. જૂનાગઢ ભગવાન શિવનું અતિપ્રિય સ્થાન રહ્યું છે. જૂનાગઢનું પ્રાચીન નામ ગિરિનગર હતું. ગીરનાં જંગલો, ડુંગરાળ પ્રદેશ, વિસ્તૃત મેદાનો અને તેમાં થઈને વહેતી નદીઓ, ઝરણાઓથી શોભતો આ જિલ્લો તેના વનરાજ સિંહો માટે વિશ્વ વિખ્યાત છે. પરદેશી પ્રવાસીઓનું આ માટે અનોખું આકર્ષણ રહેલ છે. દ્વાદશ જ્યોતિર્લિંગ પૈકીનું એક સોમનાથ મંદિર, તેની આસપાસનો પ્રભાસ પાટણ વિસ્તાર અને જિલ્લાના દરિયાકાંઠે આવેલ ચોરવાડ, ઉના તેમજ અહમદપુર-માંડવી જેવા પ્રવાસન વિસ્તારને લીધે જૂનાગઢ ગુજરાતનું પ્રવાસનનું મધ્યબિંદુ છે. આ ધ્યાનમાં લઈને જૂનાગઢ સરકીટ વિકસાવવાનો રાજ્ય સરકારે નિર્ણય કરેલ છે.

આ સમગ્ર વિસ્તારને આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રવાસન ક્ષેત્ર તરીકે વિકસાવવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાની માળખાકીય સુવિધાઓ ઉભી કરવા અને સર્વાંગી વિકાસ કરવા **સ્વર્ણિમ જ્યંતી સોરઠ વિકાસ યોજના** અમલમાં મૂકવાનો રાજ્ય સરકારે નિર્ણય કરેલ છે. આ માટે પ્રવાસન વિભાગ અન્ય વિભાગોના સહકારથી જૂનાગઢ શહેર અને જિલ્લાનો સર્વાંગી વિકાસ કરવા માટે કાર્યયોજના તૈયાર કરી રહ્યો છે જેમાં **આશરે ૩.૬૦૦ કરોડની વિવિધ વિભાગો હેઠળ થયેલ જોગવાઈઓ** અન્વયે સુઆયોજિત વિકાસ માટેની કાર્યવાહી કરવામાં આવશે.

પ્રવાસન વિભાગ દ્વારા નરસિંહ મહેતા તળાવ, વિલીંગ્ટન ડેમ, ઉપરકોટ એન્ટ્રન્સ, અડી-કડી વાવ, સર્કલ ચોક, સરદાર પટેલ દરવાજા, દિવાન ચોક, મજેવડી દરવાજા અને જૂનાગઢ લાયબ્રેરીનું આધુનિકીકરણ, બૌદ્ધ પ્રવાસન સ્થળોનો વિકાસ કરવામાં આવી રહ્યો છે. રાજ્ય સરકાર જૂનાગઢ-સોમનાથ-પોરબંદર-દ્વારકાના રસ્તાને પ્રવાસન માર્ગ તરીકે વિકસાવી રહી છે આ ઉપરાંત વિકાસપથ, પ્રવાસીપથનું કામ પ્રગતિમાં છે. જૂનાગઢના જિલ્લા સેવાસદનનું આધુનિકરણ, કૃષિ વિશ્વ વિદ્યાલયનું વિસ્તરણ, છારા /સીમર અને સૂત્રાપાડા ખાતે નવા બંદરો વિકસાવવા, ત્રણ નવા સબ સ્ટેશન ઊભા કરવા, જૂનાગઢ શહેરની માળખાકીય સુવિધાઓ વધુ સુદૃઢ કરવા માટે તથા કોડીનાર, વેરાવળ, સૂત્રાપાડા ખાતે અને કેશોદ તાલુકા માટેની પાણી પુરવઠા યોજનાની કામગીરી સત્વરે હાથ ધરવામાં આવશે.

આમ **સ્વર્ણિમ જયંતી સોરઠ વિકાસ યોજના** હેઠળ ઉપર્યુક્ત કામો પૂર્ણ થતાં જૂનાગઢ ધાર્મિક અને ઐતિહાસિક પ્રવાસન ક્ષેત્રે વિશ્વભરમાં પોતાની આગવી ઓળખ પ્રસ્થાપિત કરશે અને લાખો પ્રવાસીઓને આકર્ષશે.

ઈન્ટરનેશનલ સેમિનાર ઓન બુદ્ધીઝમ ગુજરાતમાં આવેલ બૌદ્ધ સ્મારકોની મુલાકાતે વિશ્વના બૌદ્ધ પ્રવાસીઓને આકર્ષવા માટે એક **ઈન્ટરનેશનલ સેમિનાર ઓન બુદ્ધીઝમ**નું આયોજન કરવામાં આવેલ છે જેમાં બુદ્ધ ધર્મના પવિત્ર સ્થળો જે ગુજરાતમાં આવેલ છે તેની વિગતો આપવામાં આવશે અને આ સેમિનારમાં સમગ્ર વિશ્વમાંથી બૌદ્ધ યાત્રિકો અને વિદ્વાનોને આમંત્રિત કરવામાં આવશે.

યાત્રાધામ ગુજરાતની પવિત્ર ઘરા ધાર્મિક સ્તરે અતિ સમૃદ્ધ છે. આ ઘરા પર દેવી-દેવતાઓના અનેક મંદિરો આવેલા છે. આ તમામ મંદિરો પૈકી ૬ મહત્વના મંદિરો દ્વારકા, સોમનાથ, ગિરનાર, પાલિતાણા, ડાકોર અને અંબાજીને યાત્રાધામ વિકાસ બોર્ડ દ્વારા વિકસાવવામાં આવી રહેલ છે. આ ઉપરાંત રાજ્ય હસ્તકનાં ૩૩૯ દેવસ્થાનોના વિકાસ માટે પણ તબક્કાવાર આયોજન હાથ ધરાશે.

નવા બીચ રીસોર્ટ ગુજરાત મેરીટાઈમ બોર્ડ દ્વારા અમરેલી જિલ્લાના સર્કેશ્વર, જામનગર જિલ્લાના શિવરાજપુર, સુરત જિલ્લાના સુવાલી તથા વલસાડ જિલ્લાના તીથલ ખાતે બીચ રીસોર્ટ વિકસાવવાની કામગીરી શરૂ કરવામાં આવી છે.

બંદરો અને વાહન વ્યવહાર બંદરો અને વાહન વ્યવહાર વિભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ની **રૂ.૨૫૦.૫૦ કરોડની** જોગવાઈ સામે ૨૨ ટકાના વધારા સાથે વર્ષ **૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ રૂ.૩૦૫.૫૦ કરોડ.**

સરકારે બંદરક્ષેત્રે નોંધનીય સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી છે. દેશનાં પ્રથમ બે LNG ટર્મિનલ દહેજ અને હજીરા ખાતે કાર્યરત થયા છે. આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરના અદ્યતન કાર્ગો હેન્ડલીંગ સુવિધા ધરાવતા બે ખાનગી બંદરો પીપાવાવ અને મુંદ્રા કાર્યરત થયેલ છે, જેનું ગુજરાતના બંદરો ઉપરથી હેરફેર થતાં કુલ ટ્રાફિકમાં મોટું યોગદાન છે.

અત્યાર સુધીમાં, બંદર ક્ષેત્રે **૩.૨૦,૬૧૩ કરોડથી** વધુનું ખાનગી મૂડી રોકાણ થયેલ છે. સમગ્ર દેશના બંદરો પરથી પરિવહન થતાં કાર્ગો પૈકી ૧૯% કાર્ગો ગુજરાતના બંદરો પરથી હેરફેર થાય છે. જ્યારે દેશના તમામ દરિયાકિનારો ધરાવતાં રાજ્યોનાં નાના બંદરો ઉપરથી કુલ હેરફેર થતાં કાર્ગો પૈકી ૬૫% જેટલો કાર્ગો ગુજરાતના નાનાં બંદરો ઉપરથી થાય છે.

- વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦માં ગુજરાત મેરીટાઇમ બોર્ડ પોતાના બંદરો ઉપર **૩.૪૩૩ કરોડના** અંદાજિત ખર્ચથી વિકાસની યોજનાઓ હાથ ધરવા આયોજન કરેલ છે. ઉપરાંત બંદર ક્ષેત્રે **૩.૨૧૫૦ કરોડનું ખાનગી મૂડી રોકાણ** થનાર છે.
- વાયબ્રન્ટ ગુજરાત-૨૦૦૯ના ગ્લોબલ ઈન્વેસ્ટર્સ સમિટ દરમ્યાન બંદર ક્ષેત્રે ૫૦ યોજનાઓનાં અંદાજિત **૩.૮૫,૭૨૦ કરોડના મૂડી રોકાણ** માટેના સમજૂતિ કરાર પર સહી કરવામાં આવેલ છે. જેના કારણે આવતાં વર્ષોમાં રાજ્યનો આર્થિક વિકાસ તથા રોજગારીની તકો ઊભી થશે.

વાહન વ્યવહાર

- છેલ્લા ચાર વર્ષની જેમ આ વર્ષે પણ **૧૫૦૦ નવી બસો સંચાલનમાં** મૂકવા માટે સહાય **૩.૨૨૮.૫૦ કરોડ**.
- કુમાર/કન્યાઓને શાળાએ જવા માટે બસો ખરીદવા જોગવાઈ **૩.૫૦ કરોડ**.
- જિલ્લા કક્ષાના **૧૦ બસ સ્ટેશનો** પબ્લીક પ્રાઇવેટ પાર્ટનરશીપના ધોરણે અપગ્રેડ કરવાનું આયોજન.
- ૪ પર્યટન સ્થળો વડનગર, સોમનાથ, પોરબંદર તેમજ ભરૂચ ખાતેના જૂના બસ સ્ટેશનો આધુનિક કરવાનું આયોજન.

મહેસૂલ

મહેસૂલ વિભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ની **૩.૨૨૨.૨૫ કરોડની** જોગવાઈ સામે ૫૭.૭૦ ટકાના વધારા સાથે **વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ ૩.૩૫૧.૫૧ કરોડ**.

મહેસૂલ વિભાગ થકી થતી કામગીરી સામાન્યમાં સામાન્ય માણસથી માંડી ખેડૂત સુધી સૌને સ્પર્શે છે. આ કામગીરી સરળ બને અને ઝડપથી સવલતો પ્રાપ્ત થાય તે હેતુથી જૂના કાયદાઓમાં વ્યાપક પ્રમાણમાં ફેરફારો કરવામાં આવી રહ્યા છે જે માટે આ સન્માનનીય ગૃહની મંજૂરી મેળવવામાં આવશે, જેથી કરીને **૭-૧૨ના ઉતારા તેમજ જંત્રી** વગેરે વિગતો મેળવવાનું સરળ બને. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- મહેસૂલી વહીવટને સુદૃઢ, આધુનિક અને સરળ બનાવી રાજ્યના નાગરિકોની રોજબરોજની જરૂરિયાતને વધુ સાનુકૂળ બનાવવા માટે કોમ્પ્યુટરાઇઝેશન ઓફ લેન્ડ રેકર્ડઝ, તાલુકા નાગરિક સેવા કેન્દ્ર, **વન-ડે ગવર્નન્સ** તથા **ઈ-સ્ટેમ્પીંગ** જેવી યોજનાઓના માધ્યમથી જમીન સંબંધી વ્યવહારોમાં ઝડપી સેવાઓ ઉપલબ્ધ કરાયેલ છે.

- રાષ્ટ્રીય જમીન દફતર આધુનિકીકરણ યોજના હેઠળ સમગ્ર રાજ્યમાં તબક્કાવાર રિ-સર્વેની કામગીરી હાથ ધરવા કરાયેલ આયોજન હેઠળ પ્રથમ તબક્કામાં જામનગર, ગાંધીનગર અને પાટણ જિલ્લાના રિ-સર્વેની શરૂઆત આધુનિક ટેકનોલોજીથી શરૂ થઈ રહી છે.
- મહેસૂલી રેકર્ડના ગામ નમૂના નંબર-૧ના અગત્યના અને કાયમી રેકર્ડની ડેટા એન્ટ્રી રાજ્યના ૬,૧૧૭ ગામોમાં પૂર્ણ કરવામાં આવી છે. વર્ષના અંતે સમગ્ર રાજ્યમાં પૂર્ણ કરવામાં આવશે.
- સમગ્ર રાજ્યમાં મહેસૂલી રેકર્ડના ગામ નમૂના નંબર-૬ (હક્કપત્રક)ને સ્કેનિંગ કરવાનો પ્રોજેક્ટ હાથ ધરાયેલ છે.
- મહાનગરપાલિકા અને નગરપાલિકા વિસ્તારોના પ્રજાજનોને સિટી સર્વેની અધતન પ્રોપર્ટી કાર્ડની નકલો તથા પ્રથમવાર બહુમાળી બિલ્ડીંગોના વ્યક્તિગત રહેણાંચીને પણ મિલકત કાર્ડ આપવાની કાર્યવાહી ગતિમાં છે.
- દસ્તાવેજોની નોંધણી જનસેવા કેન્દ્રો ખાતે શરૂ કરવાનું આયોજન છે જેથી મહેસૂલી રેકર્ડમાં નોંધ થઈ તેની નકલો લોકોને ઝડપથી પ્રાપ્ત થશે.
- રાજ્ય સરકારે દર વર્ષે જંત્રી રિવીઝન કરવા માટે સૈદ્ધાંતિક નિર્ણય કરી જંત્રી ASR-૨૦૦૬ અમલમાં મૂકી છે. જેનું વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦નું રિવીઝન ટૂંક સમયમાં પૂર્ણ થનાર છે.
- ગુજરાત રાજ્ય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન સત્તા મંડળ માટે કરેલ જોગવાઈ **રૂ.૨૧૦.૯૫ કરોડ.**
- આપત્તિ સંબંધની પ્રવૃત્તિઓ માટે જોગવાઈ **રૂ.૩૭.૮૦ કરોડ.**
- રાજ્યની આપત્તિ પ્રતિકાર એજન્સીઓને સુસજ્જ કરવા સાધનોની પ્રાપ્તિ માટે જોગવાઈ **રૂ.૬૦ કરોડ.**
- દરિયા કિનારા નજીક ૨ કિ.મી.અંતરના તેમજ અંતરિયાળ વિસ્તારોમાં મધ્યમથી વધુ જોખમી વાવાઝોડા જોખમગ્રસ્ત વિસ્તારો માટે જોગવાઈ **રૂ.૨૫ કરોડ.**
- લાંબાગાળાના **પૂર શમન માટેના પ્રોજેક્ટ** માટે જોગવાઈ **રૂ.૨૫ કરોડ.**

ગૃહ

ગૃહ વિભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ની **રૂ.૨૦૪.૬૫ કરોડની** જોગવાઈ સામે ૬૯.૩૮ ટકાના વધારા સાથે **વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ રૂ.૩૪૬.૬૫ કરોડ.**

માનનીય અધ્યક્ષશ્રી, સલામત ગુજરાત એ અમારો સંકલ્પ છે. ગુજરાતની સાડા પાંચ કરોડ જનતાની સલામતી, સુખશાંતિ એ અમારો દ્યેય છે. આતંકવાદ તથા કોમી તોફાનોમાંથી ગુજરાતને મુક્ત કરાવવામાં અમને સફળતા મળી છે. ગુજરાત સરહદી રાજ્ય છે, રાષ્ટ્રનો ત્રીજા ભાગનો દરિયાકાંઠો ગુજરાતમાં આવેલ છે અને અન્ય દેશ સાથેની ૫૦૦ કિ.મી. કરતાં વધુ જમીનની સરહદ ગુજરાતમાં છે ત્યારે સલામતી-

સુરક્ષાની બાબતો અમારે માટે ખૂબ જ પ્રાથમિકતા ધરાવે છે. ગુજરાતના દરિયાકાંઠાની સુરક્ષા માટે રાજ્ય સરકારે **રૂ.૩૯૨.૪૭ કરોડની** યોજના કેન્દ્ર સરકારને રજૂ કરેલ પરંતુ કેન્દ્ર સરકારે માત્ર **રૂ.૫૮.૪૨ કરોડ** ફાળવ્યા છે. મુંબઈની આતંકવાદી ઘટના જેવી ઘટના પછી દરિયાકાંઠાની સુરક્ષાનું મહત્વ અનેકગણું વધી જાય છે ત્યારે સમસ્યાની ગંભીરતાના પ્રમાણમાં ફાળવણી ખૂબ જ ઓછી છે. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- ગૃહ વિભાગ તથા ખાતાના વડાઓની વિવિધ કચેરીઓ અને પોલીસ સ્ટેશનોને **ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજીથી સજ્જ કરી ઈ-ગવર્નન્સ** મારફતે કામગીરી કરવા **રૂ.૪૦ કરોડ**.
- રાજ્યના ભૂજ(કચ્છ) અને જામનગર ખાતે રાજ્ય **અનામત પોલીસ દળની વધુ ૨ બટાલિયનો ઊભી કરવા રૂપિયા ૬૨ કરોડ**.
- **૧૩ નવા પોલીસ સ્ટેશનો** ખોલવા માટે **રૂ. ૪.૩૫ કરોડ**.
- રાજ્યમાં આતંકવાદી પ્રવૃત્તિ નેસ્તનાબૂદ કરવાના સરકારના દઢ સંકલ્પના ભાગરૂપે **૧૩ બોમ્બ ડિસ્પોઝલ સ્કવોડ** કમિશ્નર કક્ષાએ/જિલ્લા કક્ષાએ ઊભા કરવા માટે **રૂ.૮.૦૭ કરોડ**.
- ૧૧ નવા મહિલા પોલીસ સ્ટેશન શરૂ કરવા માટે **રૂ.૫.૫૨ કરોડ**.
- રાજ્યમાં પોલીસ અને રાજ્ય અનામત **પોલીસ દળના જવાનો માટે ક્વાર્ટર્સ બાંધવા માટે રૂ.૨૬ કરોડ**.
- પોલીસ આધુનિકીકરણ યોજના હેઠળ **રૂ.૯૬ કરોડ**.
- સરહદી વિસ્તાર વિકાસ કાર્યક્રમ હેઠળ **રૂ.૪૨ કરોડ**.
- રાજ્યમાં નવી જેલોના બાંધકામ માટે અને પ્રવર્તમાન જેલોના આધુનિકીકરણ અને મહેકમ માટે **રૂ.૨૪.૯૪ કરોડ**.

ન્યાય તંત્ર

કાયદા વિભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ની **રૂ.૬૯.૨૫ કરોડ** ની જોગવાઈ સામે ૧૨૪ ટકાના વધારા સાથે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ **રૂ.૧૫૫.૨૫ કરોડ**.

ગુજરાતમાં વિવિધ તબક્કે પડતર અદાલતી કેસોનો ઝડપી નિકાલ થાય તે માટે ન્યાયતંત્રને માનવબળ, માળખાકીય સુવિધાઓ અને ટેકનોલોજીનું સમર્થન આપવામાં **ગુજરાત રાજ્ય અગ્રેસર છે**. પડતર તમામ અદાલતી કેસોનો વર્ષ ૨૦૧૧ સુધીમાં નિકાલ થાય તે માટે રાજ્ય સરકાર સંકલ્પબદ્ધ છે અને આ માટે જરૂરી નવી કોર્ટો ઊભી કરવા, સાંઘ્ય અદાલતો ઊભી કરવા અને કોર્ટોને જરૂરી સુવિધાઓ પૂરી પાડવા રાજ્ય સરકારે મંજૂરીઓ આપી છે. સમગ્ર દેશમાં ગુજરાત એક જ એવું રાજ્ય છે જેને ન્યાયતંત્રને માળખાકીય સુવિધાઓ, ટેકનોલોજી અને યોગ્ય માનવબળ આપવા માટે આટલું મોટું બજેટ ફાળવેલ છે. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- સાંઘ્ય અદાલતો ગુજરાતનું ગૌરવ છે અને આ અદાલતો ઊભી કરવાની પહેલ સૌ પ્રથમ ગુજરાતે કરેલ છે. હાલમાં **૮૭ જેટલી સાંઘ્ય કોર્ટો** કાર્યરત છે અને આ કોર્ટો દ્વારા **૫,૩૪,૧૫૨ કેસોનો નિકાલ** થયેલ છે. સાંઘ્ય કોર્ટો ગરીબ અને શ્રમજીવી વર્ગના લોકોને નાના નાના કેસોમાં ઝડપી નિર્ણય માટે ખૂબ ઉપયોગી છે. આ માટે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ની જોગવાઈ **૩.૧.૩૪ કરોડ**.
- લગ્ન, પારિવારિક બાબતોને લગતી તકરારોના ઝડપી ઉકેલ માટે જે શહેરોની વસ્તી ૧૦ લાખ કરતાં વધુ હોય ત્યાં નારી અદાલત (ફેમિલી કોર્ટ)ની સ્થાપના કરવાનું રાજ્ય સરકારે નક્કી કરેલ છે. કુલ ચાર કોર્ટ કાર્યરત છે જ્યારે વધુ **૬ ફેમિલી કોર્ટ** વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦માં શરૂ કરવામાં આવશે.
- વર્ષ ૨૦૧૧ સુધીમાં એક વર્ષ ઉપરના તમામ કેસોનો નિકાલ કરવા માટે રાજ્યના વિવિધ શહેરોમાં **૧૪ નવી અદાલતો સ્થાપવાનું આયોજન** છે, જેમાં લાંચ રૂશવત વિરોધી ધારા હેઠળની કોર્ટ તથા સિવિલ જજ અને જે.એમ.એફ.સીની કોર્ટોનો સમાવેશ થાય છે. તદ્ઉપરાંત સાબરકાંઠા જિલ્લામાં મોડાસા ખાતે પણ સિનિયર સિવિલ જજની કોર્ટની સ્થાપના કરવાનું આયોજન છે.
- રાજ્ય સરકારે નેગોશીએબલ ઈન્ટરુમેન્ટ એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળના પડતર કેસોના નિકાલ માટે અમદાવાદ શહેર માટે વધારાની બે ખાસ કોર્ટ તેમજ સુરત, વડોદરા અને રાજકોટ શહેર દરેકમાં જ મળીને **વધારાની કુલ ૧૪ ખાસ કોર્ટની રચના** કરવાનું આયોજન કરેલ છે.
- ૨૦૦૯-૧૦ના વર્ષમાં હાઈકોર્ટ સહિત વિવિધ કોર્ટો અને કચેરીઓના કોમ્પ્યુટરાઈઝેશન માટે જોગવાઈ **૩.૧ કરોડ**.
- પડતર કેસના ઝડપી નિકાલ થાય તે માટે જુદી જુદી અદાલતોમાં મદદનીશ સરકારી વકીલોની જગ્યાઓ ઊભી કરવાનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે.
- ગુજરાત નેશનલ લો યુનિવર્સિટી માટે ગાંધીનગર જિલ્લામાં કોબા ખાતે ૩૮ એકર જમીનની ફાળવણી કરેલ છે જેના બાંધકામ માટે જોગવાઈ **૩.૪૦ કરોડ**. આ યુનિવર્સિટીની પ્રથમ બેચ બહાર પડેલ છે જે પૈકી ઘણા વિદ્યાર્થીઓને મંદીના વાતાવરણમાં પણ પ્લેસમેન્ટ મળી ગયેલ છે.
- રાજ્યના તમામ લોકોને કાનૂની હક્કો અને જ્ઞાન મળી રહે તે હેતુથી ૩,૩૯,૨૯૮ કાનૂની શિબિરો યોજેલ છે. લોક અદાલતોમાં આખરી થયેલ કેસો પાછળ થયેલ ખર્ચની ગણતરી કરતાં એક કેસ પાછળ માત્ર ૬૪ પૈસાનો ખર્ચ થયેલ છે. આ રીતે લોકોને ઝડપથી ન્યાય મળી રહે તેવી કાર્યવાહી રાજ્ય સરકારે કરેલ છે.

વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી

વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી વિભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ની **૩.૫૩.૨૦** કરોડની જોગવાઈ સામે ૧૩૫ ટકાના માતબર વધારા સાથે **વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ ૩.૧૨૫ કરોડ**.

આગામી સમયમાં દરેક ક્ષેત્રે ટેકનોલોજીનો વ્યાપ વધવાનો છે અને ધ્યાનમાં રાખીને વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી વિભાગ તરફથી રાજ્ય સરકારે વહીવટી તેમજ શિક્ષણ ક્ષેત્રે કેટલીક અતિ મહત્વની પહેલ કરી છે જેમાં સાયન્સ સિટી સ્થાપવામાં ગુજરાત અગ્રિમ રાજ્ય છે અને રાષ્ટ્રીય કક્ષાની **ચીલ્ડ્રન સાયન્સ કોંગ્રેસ** આ વર્ષે ડિસેમ્બરમાં સાયન્સ સિટી ખાતે યોજાશે. આ ક્ષેત્રે કરેલ કામગીરીની અને અન્ય આયોજનની વિગતો નીચે મુજબ છે.

- ઈ-ગવર્નન્સ માળખાકીય સુવિધાના ભાગરૂપે ગુજરાત રાજ્યમાં વર્ષ ૨૦૦૧-૦૨ માં સ્થપાયેલ GSWAN નેટવર્કને તાલુકા સ્તર સુધી વધુ સુદૃઢ બનાવવામાં આવશે.
- અદ્યતન ટેકનોલોજી યુક્ત બે નવી OB વાન શરૂ કરવાનું આયોજન.
- કર્ણા અખાત વિસ્તારમાં આવેલ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ઈન્સ્ટોલેશન ઉપર **ભૂસ્તરીય હલચલની આડઅસરોનો અભ્યાસ** કરવામાં આવશે.
- ગુજરાતના દરિયાકાંઠાના વિસ્તારોમાં ભૂકંપીય તરંગોનો સમય પ્રવાહ અને વેગ જાણવા **સુનામી મોડેલનું આયોજન** કરવામાં આવશે.

માહિતી અને પ્રસારણ

માહિતી અને પ્રસારણ વિભાગ હેઠળ વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ માટેની સૂચિત જોગવાઈ રૂ.૨૪.૧૦ કરોડ.

રાજ્ય સરકારના જુદા જુદા વિભાગો દ્વારા અમલ કરવામાં આવતી પ્રજા માટેની વિવિધ કલ્યાણકારી યોજનાઓની અને સિદ્ધિઓની માહિતી રાજ્યના અંતરિયાળ વિસ્તારમાં વસતા છેવાડાના માનવીને પણ મળી રહે તે હેતુસર અખબારો, સાપ્તાહિકો, ઈલેક્ટ્રોનિક મીડીયા, ટેલિવીઝન ફિલ્મો જેવા જુદા જુદા માધ્યમો દ્વારા પ્રચાર અને પ્રસારની કામગીરી માહિતી ખાતા દ્વારા અસરકારક રીતે કરવામાં આવે છે. આ વર્ષે આધુનિક ટેકનોલોજી દ્વારા સુવર્ણજ્યંતીનું ધ્યેય પૂર્ણ કરવા માટે માહિતી વિભાગનું સમગ્ર તંત્ર જોડાય તેવું ગોઠવવામાં આવેલ છે.

રાજવિત્તીય વ્યવસ્થાપન

વૈશ્વિક નાણાકીય કટોકટીને લીધે વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ના ઉત્તરાર્ધમાં ભારતીય અર્થતંત્રમાં પણ મંદીની પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ, જેને લીધે રાજવિત્તીય જવાબદારી ધારાઓના રાજવિત્તીય વ્યવસ્થાપન માળખાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની જરૂરિયાત ઊભી થઈ છે, આના આધારે ભારત સરકારે રાજ્યોના રાજવિત્તીય ખાદ્યના લક્ષ્યાંકોમાં વર્ષ ૨૦૦૮-૦૯ અને ૨૦૦૯-૧૦માં GSDPમાં ૦.૫ ટકાની છુટછાટ મૂકી છે. આ ઉપરાંત, રાજ્યોની મહેસૂલી ખાદ્ય શૂન્ય રાખવાના લક્ષ્યાંકમાં પણ છુટછાટ મૂકી છે. ભારત સરકારે રાજ્યને તેમના રાજવિત્તીય ધારાઓમાં તે મુજબ સુધારાઓ કરવા સૂચવેલ છે.

છઠ્ઠા કેન્દ્રીય પગાર પંચની ભલામણોના અમલના કારણે રાજ્ય ઉપર મોટો આર્થિક બોજ પડેલ છે, જેમાં પગાર અને પેન્શનની સુધારણાને લીધે તથા તફાવતના ૨૦ ટકા રકમના ચુકવણાને લીધે ફક્ત ૨૦૦૯-૧૦માં જ ૩.૪૦૦૦ કરોડથી વધારે બોજ પડશે.

આર્થિક મંદીના આવા પડકાર હોવા છતાં, રાજ્ય સરકારે ગુજરાત રાજવિત્તીય જવાબદારી અધિનિયમ, ૨૦૦૫ના દરેક લક્ષ્યાંકો વર્ષ ૨૦૦૬-૦૭, ૨૦૦૭-૦૮ અને ૨૦૦૮-૦૯માં પૂર્ણ કરેલ છે. ભારત સરકારે છુટછાટની પરવાનગી આપી હોવા છતાં રાજ્ય સરકારે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦(બજેટ અંદાજો)માં GSDPની ૩ ટકાની મર્યાદામાં રાજવિત્તીય ખાધ જાળવી રાખી છે. અમે દૂરદર્શી નીતિની પહેલ કરીને અને વ્યવહારમાં મૂકીને રાજવિત્તીય એકત્રીકરણની પ્રક્રિયાને અનુસરવા પ્રતિબદ્ધ છીએ.

ગુજરાત રાજવિત્તીય અધિનિયમ, ૨૦૦૫ હેઠળના વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ ના પત્રકો વાર્ષિક નાણાકીય પત્રક સાથે રજૂ કરેલ છે.

**૨૦૦૯-૧૦
ના ફેરફાર
કરેલ અંદાજ**

સને ૨૦૦૯-૧૦ના ફેરફાર કરેલ અંદાજ નીચે પ્રમાણે **૩.૪૭.૭૬ કરોડની** એકંદર પુરાંત દર્શાવે છે.

(રૂપિયા કરોડમાં)

		સને ૨૦૦૯-૧૦ના ફેરફાર કરેલ અંદાજ
(૧)	એકત્રિત ફંડ	
	મહેસૂલી આવક	૪,૧૮,૧૫.૧૮
	મહેસૂલી ખર્ચ	૪,૫૭,૨૮.૩૭
	મહેસૂલી હિસાબ પર ખાધ	(-) ૩૯,૧૩.૧૯
	મૂડીની આવક	૧,૪૪,૨૨.૭૩
	લોન અને પેશગીઓ વગેરે સહિત મૂડી ખર્ચ	૧,૧૭,૧૧.૭૮
	મૂડી હિસાબ પર પુરાંત	(+) ૨૭,૧૦.૯૫
	એકત્રિત ફંડ (ચોખ્ખુ)	(-) ૧૨,૦૨.૨૪
(૨)	આકસ્મિક ફંડ (ચોખ્ખુ)	----
(૩)	જાહેર હિસાબ (ચોખ્ખો)	(+) ૧૨,૫૦.૦૦
	સરવાળો:ચોખ્ખી લેવડ-દેવડ (૧+૨+૩)	(+) ૪૭.૭૬

હવે હું મારા પ્રવચનનો ભાગ-ખ રજૂ કરીશ.
